

Repertori dels manuscrits en llengües romàniques conservats a biblioteques barcelonines

Gemma Avenoza i Vera

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tesisenxarxa.net) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tesisenred.net) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tesisenxarxa.net) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

**REPERTORI DELS MANUSCRITS
EN LLENGÜES ROMÀNIQUES
CONSERVATS
A BIBLIOTEQUES BARCELONINES**

Memòria presentada per
Gemma Avenoza i Vera
per optar al grau de
Doctor.

§24 Cançoner Musical de Barcelona

No és massa ortodoxe col·locar aquí aquest manuscrit, ja que no és el que correspon a la signatura 454 de la Secció de Manuscrits de la Biblioteca de Catalunya, sinó que es tracta del Ms. 454 de la Secció de Música, i com a tal Secció hauria de tenir una entrada a banda. Com que no es cita cap altre Ms. de la Secció de Música i tampoc s'estudia el Ms. signatura 454 de la Secció de Manuscrits, per simplicitat, se l'ha col·locat aquí.

També presenta problemes a l'hora d'incloure'l, per raons de la data en què fou copiat. Si bé al catàleg de la Secció de Música¹ se'l data al s. XV, Sánchez Romeralo el dona com de «finales del primer tercio del s. XVI»² i Dutton el data c. 1500.³ Davant d'aquesta disparitat en les datacions s'inclou el Ms. repertori.

S'han d'assenyalar especialment dues de les composicions que conté, dues cançons populars en francès, una d'elles sobre el tema

¹ *Catàleg de la Biblioteca Musical de la Diputació de Barcelona ab notes històriques, biogràfiques y crítiques, transcripcions en notació moderna dels principals motius musicals y facsimil dels documents més importants pera la bibliografia espanyola*, per En Felip Pedrell, 2 vol. Barcelona, 1909, p. 155-164.

² Sánchez Romeralo, *El villancico. (Estudios sobre la lírica popular de los siglos XV y XVI)*, Madrid, 1969, p. 613.

³ B. Dutton, *Catálogo-índice*, T. I, p. 1, el sígla BC1.

el despertar a la noia bella pel matí, que apareix a diversos folklores europeus i una altra, més difícil d'entendre. L'autor del catàleg, que d'altres vegades transcriu les lletres senceres, les passà per alt i no les cità explícitament.

Dissortadament sobre poesia popular francesa no tenim obres del tipus del repertori de Sonet per a les pregàries en francès,¹ i tampoc s'ha trobat cap edició d'aquestes cançons.

El manuscrit està bastant deteriorat, malgrat que ja fou restaurat, la tinta corrosiva ha afectat molt el paper i de vegades en passar un full sembla que les notes poden caure del foli. Davant aquesta situació, es recomana consultar-lo a través del microfilm que disposa la biblioteca.

Ms. 454 Música

Descripció:

Paper, no es veuen filigranes. Folis totals: I + 190 + I, numeració antiga en xifres romanes al marge superior dret; n'hi ha una de moderna, a llapis, al marge inferior dret. Dimensions 300 x 215 mm; caixes: 240 x 170 mm (pautat per a música), 10 pentagrames per foli; autat a ploma.

Enquadernació: antiga, pell sobre fusta, deteriorada, restes del repusat i de les tanques

¹ Jean Sonet, *Répertoire*.

Ornamentació: alguns dibuixos en negre, com caplletres, p. e. foli 141.

Conservació: la tinta s'ha menjat el paper en alguns folis. El volum ha estat ja restaurat.

Data: catàleg s. XV ex.

Folis obra: 1-189v.

Autor: Diversos autors

Títol: Cançoner Musical de Barcelona

Llengua: Llatí, castellà i francès

Vers

Incipit

Text: 1r. De uere sanguis; 1r-1v. Amen | Missa de [...] emeto [...]; 2v-3r. Aue Maria de Jusquim [en blanc]

Explicit: 188r., l anima mea domini; 188r. [fi] anima mea dominus;
188v-189r. el tempo le a dado || Flecha | Encubrase el mal;
189v., l Ay, di-e señora; 189v [fi] mi libertad

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Pedrell, *Catalach*, p. 155-164

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 9

Dutton, *Catálogo-índice*, p. 1, EC1

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

Pedrell, *Catalech*, p. 155-164 (Edició parcial)

Cançoner Musical de Barcelona. Poemes

454.1

17v.

¿Quién cumplió nuestro deseo?

Autor: Anònim; Compositor: Flecha.

Llengua: Castellà. Versificació: aabb cded aabb; 8855 8888 8855;

3 estrofes.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 155; Dutton, 3448.

Notes: Pedrell edita el text.

454.2

116v.

Virgen reina gloriosa

Autor: Anònim; Compositor: Lope de Vaena.

Llengua: Castellà. Versificació: abba; octosíl·labs; 2-4.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 156; Dutton, 3449.

Notes: Pedrell edita el text.

454.3

117r.

Tanto tarda mi venir

Autor: Anònim; Compositor: Peñalosa.

Llengua: Castellà. Versificació: aba; octosíl·labs; 1-3.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: no hi és; Dutton, 3450.

Notes: Al peu del foli, en llapis: «90 Canc. Barbieri».

454.4

117v.

Di, pastorcillo, pues vienes

Autor: Anònim; Compositor: Aldomar.

Llengua: Castellà. Versificació: abb cbdc cecb; octosíl·labs; 3,
2-4.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 156; Dutton, 3630.

Notes: Pedrell edita el text.

454.5

118v.

Aquel pastorcico madre

Autor: Anònim; Compositor: Gavriel.

Llengua: Castellà. Versificació: abcdb; 8 4 8 4 5; 1-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 156; Dutton, 3451.

Notes: Pedrell edita el text.

454.6

141v.

Amor, pues tú nos das plazer

Autor: Anònim; **Compositor:** Lope de Vaena.

Llengua: Castellà. **Versificació:** abb; 8 6 8; 1-3.

Bibliografia: Pedrell, *Catalach*: p. 156; Dutton, 3452.

Notes: Pedrell copia dos versos.

454.7

142r.

Los brazos trayo ...

Autor: Anònim; **Compositor:** Peñalosa.

Llengua: Castellà. **Versificació:** copia només l'inici d'un vers; octosíl·labs; romanç.

Bibliografia: Pedrell, *Catalach*: p. 156; Dutton, 3453 F 3632.

Notes: Edita el vers que copia el cançoner i n'afegeix tres més.

454.8

153v-154r.

Or sus, or sus buas dromes trop

Autor: Anònim.

Llengua: Francès. **Versificació:** decasíl·labs?; 2-4?

Bibliografia: Pedrell, *Catalach*: p. 157.

Notes: Pedrell: «Cançó francesa: Or sus, or sus... trop madame Joliete ...» Enten les dues cançons com una de sola.

454.9

154v-155r.

Liri, liri, al poy que d'is mi

Autor: Anònim.

Llengua: Francès.

454.10

155v.

Dadnos, Señora, aguinaldo

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abb cbcddc; octosíl·labs; 3, 6.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3631.

Notes: Pedrell edita cinc versos.

454.11

155v.

No olvideis ningún cantar

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abbac; 8 8 8 8 4; 2-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3920 A 3631.

454.12

179r.

Pelayo ten buen esfuerzo

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abbcðbeeffaggah...; octosíl·labs.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3454.

Notes: Pedrell edita deu versos i diu: «En el CQ de Barbieri, música y lletra s'atribueixen a Juan del Encina; la música es igual a la del nostre Ms. més no a les dues estrofes següents.»

454.13

180r.

Paxarico que vas a la fuente

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: isosil·làbic; 3, 7.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3455.

454.14

180r.

Camino de Santiago

Autor: Anònim; Compositor: A. de Mondijar.

Llengua: Castellà. Versificació: abcb; octosil·lars; 2-4.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3456.

Notes: Pedrell edita 5 versos.

454.15

181r.

Viva tal pastor,

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abb cddc; 688 8888; (3) 2-4.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3457.

Notes: Pedrell edita 18 versos.

454.16

181v.

Escomience aora Juanillo

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: sabba; 8 4 8 8 4; 2-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 157; Dutton, 3458.

Notes: Pedrell copia quatre versos.

454.17

182r.

Los que nuestro rabadán

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abbaa; octosíl·labs; 1-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3459.

454.18

182v.

Pues tan huerte nos festeja

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abb; octosíl·labs; 2-3

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3460.

454.19

183r.

Si sentís lo que yo siento

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abca caac; octosíl·labs; 1
cobla.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3461.

454.20

183v.

Pues no me quereis hablar

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abcdedfagc; 84848484; 1 cobla
de 8.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3462.

454.21

184r.

Mi dolor está encubierto

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abba; octosíl·labs; 3-4.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3464.

454.22

184r.

Perdí mis amores

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abcb dbedeb; hexasíl·labs; 4, 6.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3465.

454.23

184v.

Gentil caballero

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: aaba aca; hexasil·labs; 4, 3

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 158; Dutton, 3463.

454.24

184v.

O triste de mí que haré

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abacd; octosil·labs; 2-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 159; Dutton, 3466.

454.25

184v.

Si no os huviera mirado

Autor: Anònim; Compositor: Morales.

Llengua: Castellà. Versificació: abb cdcee; 848 84884; 3, 5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 159; Dutton, 3653.

454.26

185r.

Llenos de lágrimas tristes

Autor: Anò. m.

Llengua: Castellà. Versificació: abbcd; octosíl·labs; 2-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 159; Dutton, 3467.

454.27

188v.

Tiempo bueno, tiempo bueno

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abbc abba abba; octosíl·labs;

3-4.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 159; Dutton, 1991.

454.28

189r.

Encúbrase el mal que siento

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abbcd; 6 4 8 8 4; 2-5.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 159-162; Dutton, 3468.

454.29

190r.

Y la mi cinta dorada

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: abb ccc; 876 888; 2-3.

Bibliografia: Pedrell, *Catalech*: p. 163; Dutton, 3469.

454.30

189v.

Ay dime señora, ¿í

Autor: Anònim.

Llengua: Castellà. Versificació: aaa bcbaacb; octosíl·labs; 3,
2-7.

Bibliografia: Pedrell, *Catalach*: p. 163; Dutton, 3470 V 2735.

§25 Valeri Màxim, Famosos hechos de ilustres varones antiguos

Es ben curiosa la problemàtica que presenta aquest Ms., relativa a la seva datació. És un manuscrit incomplet i, per tant, sense colofó; la relligadura és posterior a la còpia, com també ho són els fulls de guarda (de paper molt diferent al del volum). En el full de guardes del davant hi ha una nota que dóna títol, nom del traductor i data exacta de l'obra; aquesta nota és d'una mà que sembla del s. XVI i, per tant, bastant allunyada del moment d'elaboració del manuscrit. Potser és cert el que diu, però cap element positivament comprovable del Ms. ens pot confirmar les dades anotades -100 anys o més després de copiar-se el còdex- potser extretes d'una altra font, o bé d'una part del mateix manuscrit feta malbé, però en aquell moment a la vista del nostre informador.

Podem, evidentment, intentar datar el còdex per diversos mitjans; la lletra té trets de la gòtica bastarda, una mica arrodonida; el paper, que podria dir-nos molt, presenta, davant la inspecció directa, poques dades útils. La lletra és molt tupida i, per tant, les marques d'aigua, molt abundants i diverses, es veuen molt malament, essent dues d'elles difícils d'identificar, mentre les al-

tres sis no tenen cap d'identica en els repertoris de filigranes;¹ aquelles que més se'ls assemblen se situen en un arc cronològic que va del 1406 (la més antiga) al 1466 (la més tardana), concentrant-se entre els anys 1426 i 1440. Si poguéssim trobar marques idèntiques, llavors podríem proposar al menys d'una data per a la còpia.

El que crida l'atenció és que tots els catàlegs i repertoris han admès com a bona aquesta data,² amb l'agravament que aquesta nota dóna unes dades que són contradictòries. Es diu que el text és fet per manament del rei en Pere, el 1411. En aquesta data cap rei de nom Pere es troba a tota la Península.³ Més que proposar que sigui una invenció el nom del rei o bé la data, és possible que sigui un error que hagi variat bé la data, bé el nom del rei.

L'altre problema el posa l'autor de la traducció -sempre segons la nota de guardes-; se'ns parla d'un Juan de Hinestrosa: «D. Juan de Hinestrosa su fiel criado y vassallo en la muy noble ciudad de

¹ S'ha emprat un calc de les marques d'aigua per a la comprovació.

² *Guia de la Biblioteca Central*, p. 73 i BOOST3; en aquest darrer consta la fitxa com «personal inspection C. J. Concheff». En el fitxer d'investigadors de la Sala de Reserva no consta, però que C. J. Concheff consultés el manuscrit.

³ Pere IV el Cerimoniós viu entre 1319 i 1387 i és rei de 1336 fins a la seva mort; Pere I el Cruel és rei entre 1350 i 1369 i Pere de Catalunya, el Conestable de Portugal, regna entre 1463 i 1466. Si fos datat segons l'era del Cèsar, podria tractar-se de Pere el Cerimoniós, però res no ens diu el nostre informador si ell, o bé la seva font, fan referència a una o altra datació.

Sevilla». Bolgard només ens parla d'una traducció castellana dels *Morabilia* de Valeri Màxim, feta l'any 1467, a Bruges pel copier major de Joan II d'Aragó, Hugo de Uribe¹ i publicada poc després [Saragossa, 1495] per Paulo Hurus. Aquest manuscrit -si la nota és certa- és molt anterior. Amb aquest són tres els problemes que presenta: data, dedicatòria i traductor. Discutir-los va més enllà del límit d'aquesta nota introductòria a la descripció. A l'apèndix d'estudis es fa una petita anàlisi de les dades que s'han pogut aplegar sobre el problema.

S'ha d'anotar també que a l'inventari dels llibres de Gaspar Johan Sánchez Munyoz (Ms. 234 de la Biblioteca de Catalunya), apareix citat un llibre sota el títol: «el *Vallerio Maximo, de las istorias escolásticas, en romance.*»²

Ms. 518

Descripció:

Olim Dalmases, 91; pergami i paper amb filigranes: 1.) Animal amb cua sentat (un lleó?), centrat en el foli, no es veu bé, eix vertical, 44 x 36 mm, f. 30. 2.) Carro amb dues rodes, centrada en el foli, eix vertical, 83 x 40 mm, f. 176, semblant a Briquet núm.

¹ Bolgar, B. R. *The Classical heritage and his beneficiaries*, Cambridge, 1977 [1954], p. 456-457, cita aquesta com l'única traducció medieval castellana de l'obra.

² Wittlin, «Les Ms. dits del 'papa Luna'», p. 27, sense que en aquest article es relacioni la nota de l'inventari amb el Ms. 518.

3523, documentada a Palerm, 1406. 3.) Columna amb una creu amb boles, centrada en el foli, eix vertical, 65 x 25 mm, f. 73, semblant a Briquet núm. 4357, documentada a Perpinyà, 1425; Avinyó, 1426; Périgueux, 1429 i Rodez, 1432. 4.) Escut amb corona, creu i dos grifos, posat sobre dos cercles, centrat, paper posterior al volum, eix vertical, 80 x 40 mm, foli de guardes. 5.) Mur-tanya de tres cims amb una creu, centrada en el foli, eix vertical, 75 x 28 mm, f. 2, semblant a Briquet nùms. 11702 i 11709, documentades totes dues a Pisa, la primera el 1440 i la segona el 1469. 6.) Sense identificar (lletra molt atapeïda, no es veu bé la marca), centrada en el foli, eix vertical, 40 x 50 mm (aprox.), f. 195. 7.) Compàs o tenalles obertes, centrada en el foli, eix vertical, 48 x 32 mm, f. 152. 8.) Sense identificar (lletra molt atapeïda, no es veu la marca), centrada en el foli, eix vertical, 45 x 35 mm (aprox.), f. 217.

Folis totals: 231 + guardes en blanc; numeració moderna, a llapis, en el marge superior dret. Dimensions 255 x 185 mm; 1 col., caixes: [28 + 176 + 51] x [25 + 128 + 32] mm ≈ 175/178 x ≈ 125/128 mm; ± 30 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a punta seca; forats rodons als quatre angles de la caixa, que es veuen molt bé en els folis de pergami. Entre els folis 1-2, i 15-16 actuals s'han perdut folis. Excepte en el primer quadern, els folis centrals i exteriors són de pergami; sovint va un quadern dins d'un altre. Reclam horitzontal, centrat en el marge inferior.

Enquadernació: bona. A la teixa: «48 ; Hinestrosa ; hechos de baro ; Antigos .m.s. ; .m.s. ; 91 ; 518», en tinta negra i lletra gòtica.

Ornamentació: Caplletres en lila i vermell. Títols en vermell.

Conservació: bona.

Data: catàleg 3-2-1411

Antics posseïdors: Pau Ignasi Dalmasas i Ros (mort 1718), abans Nicolas de Mitane.¹

Folis obra: 1-231v.

Autor: Valeri Màxim²

Títol: Famosos Hechos de Illustres Varones Antiguos, Griegos, Romanos y Cartagineses

Llengua: Castellà

Traductor: Hinestrosa, Juan de³

Prosa

Incipit

Títol: [Foli de guardes, amb lletra posterior] «Famosos echos

¹ Al foli 1r. en el marge superior dret diu: «Este libro es del Contador del rei ; Nicolas de Mitane»

² Foli 1r., al marge superior esquerre diu: «Valerio Maximo» amb la mateixa lletra que dona el nom de l'antic posseïdor.

³ Segons la nota del foli de guardes del davant.

de illustres varones antiguos, griegos, i romanos y cartagineses, con notables ejemplos y historias ; por mandamiento del muy alto y esclarecido Sr. el Sr. rey don [ratllat «Philippe»] Pedro, escrivio el presente tratado D. Juan ; de Hineirosa su fiel criado y vassallo en la muy noble ciudad ; de Sevilla a 3 de febrero de .1411.»

Text: 1r. Capitulo primero que fabla ; de Barro; 1r-1v.

porque el dicho ; Tanta era la diligencia; 1v-1r. Titulo primero ; çibdat grant obediencia; 2v-3r. se adorniese ; solo vn poco el fuego

Explicit: 230r., 1 qual como nos leuase; 230r. [fi] todos los çibdadanos; 230v-231r. que las huestes ; de aquestos dos hermanos; 231v., 1 en España con los çeltibiriones; 231v. antes salio a grant prouecho suyo ca los cartaginenssos [Incomplet]

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 73

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 10

3 ESTUDIS

3.3 Sobre la traducció

Riquer, M. de «Versions castellanes del Valeri Màxim d'Antoni Canals», *Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura*, XVII, 1936, p. 293-296

526 Sant Francesc, Canticò di Frate Sole

Un petit volum, ben relligat, amb una caligrafia molt menuda, apretada, una minúscula italiana molt reposada, amb trets de l'anomenada escriptura escolàstica, conté diversos textos en llatí, tots ells relacionats amb la vida i els fets de sant Francesc d'Assís, i inserit en un d'ells, el *Canticò di frate Sole*. La importància d'aquesta obra, tant per a la història de la literatura, com per a la de l'espiritualitat, com per a la mateixa orde franciscana, ha atret l'atenció de nombrosos especialistes.

J. M. Elizondo, en descriure un manuscrit de Dublín,¹ féu referència al Ms. de Barcelona siglant-lo *Dal* i en publicà la transcripció, tot confrontant-lo amb altres dos Ms. Temps després V. Branca se n'ocupà, en treballar sobre les fons del poema, al voler establir el text crític i fer-ne un estudi bibliogràfic.² Branca comenta que el volum de la Biblioteca Dalmases és una compilació parcial de textos com l'*Speculum perfectionis status fratrum minorum*, i la *Actus sanctorum sociorum patris Francisci*, potser pensa-

¹ «Descripción del Ms. franciscano de Dublín», *Estudios Franciscanos*, XIII, 1915, p. 137 i ss.; XIV, 1916, p. 47-60 i altres.

² Treball aparegut per primera vegada com «Il Canticò di frate Sole: Studio delle fonti e testo critico», *Archivium Franciscanum Historicum*, XLI, 1948, p. 3-87, editat després a Florència el 1950 amb el mateix títol.

da per a servei als predicadors. G. M. Bertini insisteix en aquesta utilitat del Ms. i se'n fa ressò de la presència d'algunes notes en català.¹ Tot dins del marc general d'un estudi sobre els manuscrits franciscans a Catalunya, Branca, que l'anomena Ms. de Barcelona, diu que el text del *Cantico*, que presenta nombroses variants pròpies, pertany al grup sud (de la Porciuncula). Per la seva banda, Bertini comenta les particularitats del Ms. de Barcelona, i fa algunes matisacions sobre l'edició de Branca, cridant l'atenció sobre els treballs de L. Foscolo Benedetto² i, ultra una transcripció del text, publica el facsímil del manuscrit. També en parla M. Cassella, qui es detura a pler en comentar les relacions entre els manuscrits conservats d'aquest poema a més de reflexionar sobre la doctrina i la mística franciscanes.³ Així doncs, és abundant la bibliografia dedicada al tema, i poc més al respecte es pot dir aquí, només destacar la bellesa del volum, en tota la seva simplicitat.

Ms. 645

Descripció:

Olim Dalmases, 181; paper, no es veuen marques d'aigua per l'atapeïment de la lletra.

¹ Giovanni M. Bertini, «Entorn de la pietat afectiva a la Catalunya medieval», *Estudis Romànics*, X, 1962, p. 155-171.

² *Il Cantico di frate Sole*, Florència, 1941.

³ M. Cassella, «*Il Cantico delle creature*», *Studi Medievali*, XVI, 1943-1950, p. 102-134.

Folis totals: 173 + I guarda en blanc; hi ha una numeració antiga al marge superior dret, no es veu a tots els folis, en estar guillotinada, s'ha ratllat i substituït per una altra més moderna; els folis 45v., 46v., 47-52, 163 són en blanc. Dimensions 135 x 105 mm; 1 col., caixes: [7 + 109 + 19] x [15 + 75 + 15] mm; 24-27 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a mina de plom. Quaderns numerats al primer foli (primus, secundus, etc.). Reclam horitzontal, en el marge inferior, sense cap decoració.

Enquadernació: en pergami, bona. A la teixa: «Notabilia de Vida S. Francisci».

Conservació: molt bona.

Data: s. XV

Antics posseïdors: Dalmases i Ros, Pau Ignasi

Folis obra: 1-173v.

Autor: Diversos autors

Títol: Notabilia vita S. Francisci

Llengua: Llatí i italià

Prosa i vers

Incipit

Text: 1r. [foli tallat, amb notes posteriors al volum] Na Codina .31. florins; 1r-1v. en Canals .x. florins ; [en

blanc]; 2v-3r. illustrare cum docuisti ; Omnipotens se
 Explicít: 172r., 1 .ii. ponentes mulieres; 172r. [fi] dominus
 propriis; 172v-173r. de penis cupientes ; in remedio .l.i.
 ut; 173v., 1 ex torto ilia qui; 173v. [fi] ex por τ de senex.

§26.1 Cantico di frate Sole

Folis obra: 114r., 14 - 115r., 7.

Autor: Francesc d'Asis [sant]

Títol: [Cantico di frate Sole / Cantico delle creature]

Llengua: Italià

Vers

Incipit

Text: 114v., 14 Altissime omnipotente bon signore tue sono le
 laude la gloria ; e l'onore

Explicít: 115r. e seruiti a luy cum grand humilitate

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 79

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

Cassella, M., «Il Cantico delle creature. Testo critico e fon-
 damenti di pensiero», *Studi Medievali*, XVI, 1943-1950, p. 102-134

Elizondo, José Maria de, «Franciscanismo. Descripción del manus-

crito franciscano de Dublin ('Franciscan Library, Merchants Quay')», *Estudios Franciscanos*, XIII, 1915, p. 49-60

Elizondo, José Maria de, «Franciscanismo. Descripción del manuscrito franciscano de Dublin ('Franciscan Library, Merchants Quay') II», *Estudios Franciscanos*, XIV, 1916, p. 47-60

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Branca, Vittorio, *Il 'Cantico di Frate Sole'. Studio delle fonti e testo critico*, Firenze, 1950

Elizondo, José Maria de, «Franciscanismo. Descripción del manuscrito franciscano de Dublin ('Franciscan Library, Merchants Quay')», *Estudios Franciscanos*, XIII, 1915, p. 49-60

Elizondo, José Maria de, «Franciscanismo. Descripción del manuscrito franciscano de Dublin ('Franciscan Library, Merchants Quay') II», *Estudios Franciscanos*, XIV, 1916, p. 47-60

3.2 Sobre l'obra

Foscolo Benedetto, L., *Il Cantico di Frate Sole*, Firenze, 1941

Sabatelli, Giacomo, «Studi recenti sul 'Cantico di Frate Sole'», *Archivium Franciscanum Historicum*, LI, 1958, p. 1-24

Spitzer, Leo, «Nuove considerazioni sul 'Cantico'», *Convivium*, III, 1955, p. 257-270

§27 Libro de la comunidad de Teruel

Aquest és un típic llibre de gran format, amb bona lletra, discretament decorat, destinat a ésser el custodi dels drets adquirits per una comunitat, en aquest cas la de Terol. Es barregen textos en llatí amb d'altres en aragonès, i el seu valor literari és nul. Ens interessa pel que fa a la llengua, i també pot ésser útil per l'index onomàstic que conté, fet ja al s. XVII. El darrer document amb la lletra més antiga és de 1438 i el primer de la més moderna de 1613. Si aquesta còpia és realment del s. XV ha d'ésser bastant tardana, pel tipus de lletra. El fet que no apareixi al BOOST3, ni se'n tingui més referència que la que es fa a la *Guia de la Biblioteca Central*,¹ convida a fer-li un lloc en un present repertori.

Ms. 707

Descripció:

Olim Caxon 40, n.º 634; paper amb filigranes: 1.) Sirena sobre les inicials *M* i *T*, tallada pel plec, eix horitzontal, 80 x 70 mm (aprox.), f. 94, semblant a Briquet núm. 13876, documentada a Gènes, 1547.²

¹ Pàgina 82.

² Aquesta filigrana pertany als darrers fuls, afegits ja al s. XVII.

Folis totals: 99, numeració antiga en xifres aràbigues, en el marge superior dret, ha errat al f. 80, que numera 90, i segueix així. Modernament s'ha corregit a llapis; els folis 91r-93v. són en blanc. Dimensions 280 x 210 mm; 1 col., caixes: [35 + 205 + 45] x [40 + 76 + 34] mm (foli 3); ± 31 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a mina de plom; forats rodons. El darrer quadern de lletra antiga acaba al foli 93v. (en blanc), i el quadern següent porta una filigrana del s. XVI. No s'hi veuen reclams.

Enquadernació: En pergami doblat que tomba sobre el davant, amb dos reforços cosits en el llom; les dues peces que tanquen el volum porten brodats en verd formant dues estrelles de vuit puntes.

Ornamentació: Foli 1r. dibuix d'un escut.

Conservació: bona.

Data: còpia d. 1436, catàleg s. XV

Antics posseïdors: Diverses proves de ploma parlen d'antics posseïdors o bé persones que el consultaren: Bassilio Garces, estudiant, Ipolita Domínguez i Miguel Joan Garces, notari

Folis obra: 1r-99r.

Autor: Anònim

Títol: Libro de la comunidad de Teruel

Llengua: Aragonès i llatí

Prosa

Incipit

Text: 1r. Libro de la comunidad ; de Teruel; 1r-1v. dicha comunidad ; Del rey don Jayne; 1v-2r. die & anno prefixis ; Aquesti es transllat; 2v-3r. de las ditas cabañas a queste ; no havia acostumbrado

Explicit: 98r., 1 Sententia dada por el adelantado; 98r. [fi] del borregatge a cartas .26.; 98v-99r. por parte de la comunidad .73. ; Confirmacion de muchos; 99r. [fi] de Teruel de la part otra a cartas .90.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 82

* * *

¶27.1 Libro de la comunidad de Teruel

Folis obra: 1r-90v.

Autor: Anònim

Títol: Libro de la comunidad de Teruel

Llengua: aragonès i llatí

Prosa

Incipit

Títol: 1r. Libro de la comunidad ; de Teruel ex. el qual estan
copiados muchos privilegios atorgados por los serenissimos
señores reyes de ; Aragon a dicha comunidad

Text: 1v. Del rey don Jayme ; Nouerint vniversis (...) anno
prefixis; 2r. Aquesti es transllat bien e fielment sacado

Explicít: 90v. ha donat en lo dit dret sino fora per lo dit
capitol

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 82

928 Egidí Romà, Regiment de prínceps. Versos en castellà

Estem davant d'un bell manuscrit destinat a conservar una obra en català, un manuscrit en foli, de lletra i confecció acuiades, que al darrera deixà uns folis de guardes en blanc, i són aquests fulls els que, algun temps després del 1411, s'aprofitaren per copiar uns pocs versos en castellà. La lletra, cursiva ràpida, però clara, és en la seva proporció, típicament de la Corona d'Aragó, i tant podria ésser de finals s. XIV com de finals s. XV, ja que és un tipus de caligrafia que canvia poquíssim.

Els versos que ara ens ocupen no estan reflexats al catàleg de la Secció de Manuscrits,² ni tampoc posseïen cap fitxa a la Sala de Reserva; essent P. K. Càtedra qui els tragué a la llum i els edità, per la qual cosa no apareixen en cap repertori de literatura medieval anterior al 1983.

Ms. 739

Descripció:

Pergamí i paper amb filigranes: 1.) Unicorni (cap), eix vertical, 65 x 80 mm, f. 134. Diversa de totes les reproduïdes per Briquet. S'acosta a la recollida per Piccard, III, 1084, documentada a

² *Guia de la Biblioteca Central*, p. 83.

Arnhem, 1387.¹

Folis totals: 1-134, numeració antiga en xifres romanes; s'han foliat modernament, el 133v. com 139 (en el marge superior esquerre) i el 134r. com 140 (en el marge superior dret), sense tocar la numeració antiga del manuscrit. Dimensions 364 x 273 mm; 1 col., caixes: [50 + 248 + 66] x [31 + 190 + 52] mm; forats rectes en el marge dret. Folis inicial i medial dels quaderns en pergami, els altres de paper; no hi ha restes de numeració de quaderns. Reclam horitzontal, centrat en el marge inferior i decorat amb dibuixos caligràfics amb la mateixa tinta amb detalls adés verds adés vermells.

Enquadernació: En pell. A la teixa: «Regiment | de prince[ps] | M. S. | de 1411».

Ornamentació: Orles a diverses tintes, sense massa detall. Caplletres a diverses tintes. Al contrallom: «Regiment de prínceps»

Conservació: bona.

Data: còpia de 1411

Folis obra: 1-134r.

- -

¹ Piccard, *Wasserzeichen Fabeltiere. Greif-Drache-Einhorn*, Stuttgart, 1980.

Autor: Egidí Romà

Títol: Regiment de prínceps

Llengua: Català

Antic posseïdor: Ferran de Sagarra

Prosa (el *Regiment*), **poesia** (els versos castellans)

Incipit

Text: 1r. A'l seu especial senyor; 1r-1v. en lo present libre
 | Que que la mesura; 1v-2r. sia grossera e figural | Capítol
 .ii. qual es l'orde; 2v-3r. con lo Rey | no es dit hauer

Explicit: 132r., 1 Polithicament viure; 132r. [fi] per cas o fortuna;
 132v. [fi] aquests .vi. | uens per un uent damunt libre
 es partit .ii. capítols .xvii. [Colofó] Qui scripsit scribat
 sempre (...) anno domini .mccccxi. die septimo mensis februa-
 rii (...) Deo gratias Amen; 133v.(a) Dexo con mi voluntat;
 133v.(a)-(b) pueda venir | vuestras angustias; 133v.(b)-
 134r.(a) mas por buenas | mi querer nunca; 134r. [fi] gentil
 dama partir

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 83

Poemes**739.1**133v. (a)- 134r. (a)¹ **Rúbrica:** Cobles

Dexo con mi voluntat

Autor: Anònim**Llengua:** Castellà**Versificació:** octosíl·labs abba d d c d 11-9 (a la cinquena cobla li manquen dos versos)**Edició:** Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 69-73**739.2**

134r. (a)

Mi querer nunca se aparte

Autor: Anònim**Llengua:** castellà**Versificació:** octosíl·labs (menys el darrer vers que té quatre síl·labes) abba abaab abba c**Edició:** Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 73-74**739.3**

134r. (a)

Muy gran pena hi dolor

Autor: Anònim**Llengua:** castellà**Versificació:** octosíl·labs, dos versos, ab.

¹ No respecta les caixes del volum.

Edició: Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 74

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàleg de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 83¹

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

P. M. Cátedra, *Poemas castellanos*, p. 69-74

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

P. M. Cátedra, *Poemas castellanos*, p. xiv

* * *

¹ No recull la presència d'aquests versos.

§29 Triste deleitaci3n

Amb *Triste deleitaci3n* topem amb una novel·la composta per un autor catal3, com ho declaren contínuament el l3xic i les formes sint3ctiques emprades, que té que veure amb els temes i les formes de la novel·la sentimental castellana, que té per rigorosa contempor3nia. La lletra té les característiques de la documental, caligr3fica i acurada, típica de la Corona d'Arag3, molt regular i proporcionada.

Estem davant d'una obra conservada en manuscrit únic. Del seu autor sabem ben poca cosa. Recentment E. M. Gerli s'ha ocupat d'editar el text.¹ Abans, Mass3 i Torrents n'havia donat not3cia, descrivint el seu contingut,² i Mart3 de Riquer havia publicat un estudi,³ tot promentent-ne l'edici3. En el seu treball propos3 com a dates de composici3 del text els anys 1458 a 1467, a partir de refer3ncies internes. Tamb3 aventur3 que l'autor amagat darrere de les inicials FDAC podria ésser fra Artal de Claramunt, en aquell temps comendador de la Gu3rdia, per3 aquesta hip3tesi,

¹ *Triste deleytaci3n. An Anonymous Fifteenth Century Castilian Romance*, (Ed. E. Michael Gerli), Washington, 1982.

² J. Mass3 Torrents, *L'antiga escola po3tica de Barcelona*, Barcelona, 1922, p. 76.

³ M. de Riquer, «*Triste deleytaci3n*, novela castellana del s. XV», *Revista de Filologia Espa3ola*, 40, 1956, p. 33-65.

malgrat que era suggestiva, no tenia més suport que la coincidència de les inicials. Massó, per la seva banda, havia suggerit que l'autor podia relacionar-se amb la cort del príncep de Viana.

Tenim una altra referència al manuscrit, i és la que féu de passada Pedro Bach i Rita en la seva edició de les obres de Torroella,¹ ja que a *Triste deleitacion* es citen versos del *Maldezir de las donas* d'en Torroella.

Ms. 770

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Columna amb una creu, tallada pel plec del paper, eix horitzontal, 70 x 20 mm, similar a les recollides per Briquet amb els núms. 4361, documentada a Narbona, 1488 i al Midi de França, 1494; 4362, a Carpentras el 1523 i, 4363 documentada a Gex el 1465. Semblant també a la núm. 1401 de Valls Subirà documentada a Vic, el 1432.

Folis totals: II + 198 + V, numeració moderna, a llapis. Al fol. vv. en llapis violeta diu: «El fol. 125 es repetit i manca el fol. 188», però la numeració actual no deixa veure res d'això; els folis lv-2v. són en blanc. Dimensions 215 x 145 mm; 1 col., caixes: [30 130 + 55] x [20 + 80 + 45] mm (foli 16); 19-20 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a ploma; forats rodons,

¹ P. Bach i Rita, *The Works of P. Torroella*, New York, 1930, p. 16-17.

als angles de les caixes. Reclam vertical, en el marge inferior dret, envoltat d'un traç de tinta i molt enganxat al plec del volum.

Enquadernació: En cuir, decorada amb la flor de lis, restes de repussat i de la tanca en metall.

Ornamentació: s'ha deixat en blanc l'espai dedicat a caplletres.

Conservació: bona, però una mica afectat per la humitat i menjat pels insectes.

Data: s. XV 2/2

Folis obra: 1-195v.

Autor: El desconegut autor respon a les inicials F.A.D.C.¹

Títol: Triste deleytación

Llengua: Castellà i català

Frosa i Vers

Incipit

Títol: 3r. Comiença el prólogo del libro ; llamado triste deleytación fecho por ; F.A.D.C. ;

Pròleg: 3r. [V]enido a conocimiento mio; 3r-3v. que ellos obedeçiendo amor procurando; 3v.-4r querida por nueva ;

¹ Sobre la identitat de l'autor, vegeu l'edició de Gerli citada, p. vii.

fantasia le fuesen; 4v-5r. sienten y los que | cautelosa y
finamente; 6r. [fi pròleg] fuera forçado quedar | vanaglo-
rioso

Text: 6r. My coraçon gozoso y triste de aquella | nueva
vista por el pensamiento

Explicit: 194r., 1 En ste triunfo d'amores; 194r. [fi] tal son
sigian; 194v-195r. me fizo seguir | ffasta el presente;
195v., 1 pues sabes que mi valer; 195v. [fi] con entero
complimiento | ff.

Notes: En el foli 1r. [guarda numerada en xifres aràbigues] hi ha
un text a ploma: «Si exi fos cert (...) aquella li comunique.»

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 84

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 11

2 EDICIONS

2.1 Del manuscrit

Anònim, *Triste deleytacion. An Anonymous Fifteenth Century Casti-
lian Romance*, (Ed. E. Michael Gerli), Washington, 1982

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Anònim, *Triste deleytacion. An Anonymous Fifteenth Century Casti-*

Iian Romance, (Ed. E. Michael Gerli), Washington, 1982

Massó Torrents, J. *L'antiga escola poètica de Barcelona*, Barcelona, 1922, p. 76.

Riquer, M. de, «Triste deleytación, novela castellana del s. XV», *Revista de Filología Española*, 40, 1956, p. 33-65

830 Llibre dels repartiments d'Oriola

De nou un text que té un valor més històric que no pas literari, un llibre de repartiments de la terra, aquesta vegada relatiu a la vila d'Oriola. Potser la seva importància documental és que recull noms de nombroses persones que visqueren als volts del 1310. Segons el criteri exposat abans, en parlar del llibre de Terol, també aquest volum, malgrat el seu caire històrico-administratiu, té un lloc al present repertori. Prova d'aquest interès és un recent treball que estudia l'origen dels repobladors d'Oriola.¹

En el s. XVII s'hi afegiren les taules, al mateix temps que es realitzà la relligadura actual.

Ms. 771

Descripció:

Pergamí. Folis totals: I + 83 + I, numeració antiga en xifres aràbigues, des del primer foli del text; modernament s'ha ratllat i la foliació moderna, a llapis, considera -1- el primer foli de guardes en blanc. Les columnes del text estan numerades en vermell; els folis 1, 3v., 77v. i 83v. són en blanc. Dimensions 413 x 270 mm; 2 col., caixes: [42 + 280 + 91] x [30 + 101.5.5.97 + 23]

¹ M. Teresa Ferrer Mallol, «Toponímia medieval d'Oriola», en *Miscel·lània d'homenatge a Enric Romeu-Rey* (Ed. Albert Manent i Joan Veny), Barcelona, 1986, II, p. 195-211.

mm (foli 6); 50 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a punta seca; forats rodons en el marge dret del foli, fets sobre el costat carn sembla que full per full, fora de la caixa d'escriptura. Quaderns formats normalment per binions, CPCC; entre els antics folis 67 i 72 se n'han perdut quatre, però la numeració moderna segueix ignorant la llacuna. Reclams de dos tipus: un d'horitzontal al marge inferior dret i un altre de centrat, en posició vertical, emmarcat per un traç de tinta i adornat amb motius florals a tinta normal i tinta vermella.

Enquadernació: Pell sobre fusta del s. XVII, en mal estat. Els insectes s'han menjat part de la fusta suport. Hi ha restes de les dues tanques de metall que el tancaven.

Ornamentació: Una caplletra, al foli 2, serveix d'orla. El foli 4 té també orla. Capiletres en blau, vermell i negre amb dibuixos geomètrics, caligràfics i vegetals. Al peu del foli 4 hi ha dibuixats dos ocells.

Conservació: Molt bona.

Data: catàleg s. XIV

Folis obra: 1-83r.

Autor: Anònim

Títol: Llibre dels repartiments de la ciutat d'Oriola

Llengua: Aragonès i català

Data creació: 4-9-1310/1314

Prosa

Incipit

Títol: 1r. Libre dels repartiments dels vehins de la molt noble ; y leal e insigne ; ciutat de Oriola ; fets per los sserenissims ; reys de Aragó ; quan la conquesta ; era 1310 [lletra posterior]

Text: 2r.(a) *In Dei nomine amen.* Era de mill ; ccc e dies annos, domingo ; quatro dias de setembre quando nos, Garcia Domingues; 2r.(a)-2r.(b) para endreçar todas ; estas cosas; 2r.(b)-2v.(a) como ellos son ; equalados en esta; 2v.(b)-- 3r.(a) que este ordinamiento sopredicho¹

Explicit: 82r.(a),1 Togores; 82r.(b),1 Torner; 82r.(c),1 Tudela; 82v. Partidas del termino; 83r. Particiones y otras cosas; 83r. [fi] cavalleros a su costa a la conquista (...) D. Manuel. quatro

Notes: L'any 1618 s'hi afegiren taules dels personatges citats en les particions. Aquestes taules ocupen les folis 78r-83r, que quedaven en blanc.

¹ En el marge superior del foli 2 recte, hi ha l'anotació següent: «Esto corresponde a la col. 90 y a la col. 154, porque en consecuencia de ; estas ordinaciones don Enrique Peres adelantado y los ; otros que allí se nombran hizieron particiones de las posesiones de los absentes» i amb una altra tinta s'hi afegix: «Era 1310 años en 4 de setiembre» i encara, amb tinta més fluixa «1272».

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 84

3 ESTUDIS**3.1 Sobre el manuscrit**

Ferrer Mallol, M. T. «Toponímia medieval d'Oriola», en *Miscel·lània d'homenatge a Enric Romeu-Rey* (Ed. Albert Manent i Joan Veny), Barcelona, 1988, II, p. 195-211

* * *

§30.1 Llibre del repartiment d'Oriola

Folis obra: 2r-77r.

Autor: Anònim

Títol: Llibre del repartiment d'Oriola

Llengua: Aragonès

Prosa

Incipit

Títol: 1r. Libre dels repartiements dels veïns ; de la molt noble ; y leal e insigne ; ciutat de Oriola

Pròleg: 2r.(a) I^on Dei nomine amen (...) 3r.(a) y poner mio seello colgado

Text: 4r.(a) E¹sa guisa fue fecha la primera partiçion de

Oriuola

Exploit: 77r.(b) .ix. dies de deembre anno domini m.ccc.xiiii. |
 Partidores^a | Ferrando Marrades. Pere Masquefa (...) Et aço
 atorga Barberan Vidal compaignon | en la particion

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 84

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Ferrer Mallol, M. T. «Toponímia medieval d'Oriuola», en *Miscel·lània d'homenatge a Enric Roséu-Rey* (Ed. Albert Manent i Joan Veny), Barcelona, 1988, II, p. 195-211

^a «Partidores» és una nota interlinial posterior.

§31 Leonardo Bruni, *Vita di Tulio, Vita di Sertorio. Petrarca, Itinerario.*

D'Itàlia ens han arribat preciosos manuscrits en pergami, delicadament decorats, amb una lletra magnífica, com aquest, que té les caplletres curiosament il·luminades i que al primer foli presenta una orla amb motius vegetals i centrat al peu, un escut. És un manuscrit humanista que conté tres traduccions molt interessants: dues de Plutarc, fetes per Leonardo Bruni i una anònima del *Itinerario Siriaco*, de Francesco Petrarca. El text ha patit molt per efecte de les humitats; la part inferior dels folis se'n ressent i de vegades no es distingeix bé.

D'aquestes tres obres, la de Petrarca originalment estava redactada llatí, però les altres dues provenen de la versió llatina que el mateix Bruni redactà sobre l'original grec de Plutarc.

La *Vita di Tulio*, fou impresa el 1804 a Parma, sobre un manuscrit italià, en el qual es diu que fou fet a instàncies de Nuño Guzmán.¹ Res de tot això apareix al manuscrit de Barcelona, però,

¹ Ludwig Bertalot, a «Zur Bibliographie des Leonardus Brunus Aretinus», *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken*, XXVIII, 1937, p. 273-274, fa esment tant del manuscrit de Barcelona que ens ocupa com d'altres quatre còdexs, i reproduïx el colofó del de Milà: «Finisce la vita di Marco Tullio Cicerone: Secondo la compositione di Messer Lionardo Darezio: Facta di latina volgare fiorentino a petitione del magnifico huomo mes-

contrastada l'edició amb el manuscrit, les variants presents són ben poques.

El text llatí de l'*Itinerario* està editat,¹ però no s'ha pogut localitzar cap edició de la traducció italiana.

Ms. 948

Descripció:

Pergamí. Folis totals: II (modernes) + 95, sense restes de numeració antiga, foliació moderna a llapis, en el marge superior dret en xifres aràbigues. Dimensions 205 x 135 mm; 1 col., caixes: [28 + 132 + 45] x [25 + 70 + 40] mm; ± 24 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a punta seca. Generalment el pergamí apareix CPCC. Reclam horitzontal, en el marge inferior dret, sense decorar.

Enquadernació: pell en bon estat. A la teixa: «Mss. | Italiani | Di | Arezzo | e | Petrarca»

Ornamentació: Orles als folis 1r. i 46r. Caplletres miniades.

ser nugnio hispagnuolo. M ccc lviii. l. de colle. scripsit.»

¹ Lumbroso, Giacomo, «La guida compilata dal Petrarca ad uso d'un pellegrino», en *Memorie italiane del buon tempo antico*, Torino, 1889, p. 16-49.

Conservació: alguns fragments borrosos i diversos folis restaurats amb paper.

Antics posseïdors: Biblioteca dels reis d'Aragó a Nàpols

Data: catàleg s. XV

Folis obra: 1-95r.

Autor: Diversos autors

Lloc: Itàlia

Prosa

Incipit

Text: 1r. Incomincia il proemio di meser ; Lionardo d'Arezo;
1r-1v. e meco sdegnai [che] ; a questo huomo le letre; 1v-2r.
natura diliberatione e digestion; 2v-3r. Scipione e
s'errano ; non molto poi

Explicit: 94r., 1 [t]e uel decto senza dubio; 94r. [fi] [no so]
pur grande; 94v-95r. questi spectacoli ; e questo itinera-
rio; 95r. [fi] Francesco Petrarca poeta fiorentino

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guía de la Biblioteca Central. p. 91

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Bertalot, Ludwig, «Zur Bibliographie des Leonardus Brunus Areti-

¹ A penes es llegeix.

nus», *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken*, XXVIII, 1937, p. 268-285

* * *

§31.1 Vita di Tulio

Folis obra: 1-43v.

Autor: Bruni d'Arezzo, Leonardo

Títol: Vita di Tulio [Cicero novo]

Llengua: Italià

Data creació: c. 1416

Frosa

Incipit

Títol: 1r. Incomincia il proemio di meser ; Lionardo d'Arezzo
nella vita ; di Tulio da lvi composta

Pròieg: 1r. E^{ss}endo io poco tempo e otioso e desiderando
leggere (...) 2r. in questo medesimo [superato]

Text: 2r. Vita di Tulio composta da ; Meser Lionardo d'Arezzo
[2v.] L^a famiglia de Tullii la quale di poi ; prese il
sopranome di Cicerone

Explicit: 43v. enemies di Cicerone in miseria finalmente ; con
infamia perirono ; finis

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 91

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

Baron, H., *L.B. Arentino. Humanistisch-philosophische Schriften mit einer Chronologie seiner Werke und Briefe*, Leipzig-Berlin, 1928

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Bruni, Leonardo, *Opere storiche*, (Ed. E. Santini e C. Di Pierro), Città di Castello, 1914-1920²

Bruni, Leonardo (l'Arentino), *Vita di Cicerone (scritta da Messer Lionardo Bruno Aretino)*, Parma, 1604

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Baron, H., *L. B. Arentino. Humanistisch-philosophische Schriften mit einer Chronologie seiner Werke und Briefe*, Leipzig-Berlin, 1928, p. 163-164, p. 164, fa esment a la versió italiana

Baron, H., «Forschungen über L. B. A. Eine Erwiderung», *Archiv für Kulturgeschichte*, XXII, 1932, p. 352-371

Beck, F., *Studien zur Lionardo Bruni*, Berlin i Leipzig, 1912

Bertalot, Ludwig, «Forschunge über Leonardo Bruni Arentino», *Archivum Romanicum*, XV, 1931, p. 284-323

3.2 Sobre l'obra

Bertalot, Ludwig, «Zur Bibliographie des Leonardus Brunus Aretinus», *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und*

² No s'ha pogut comprovar directament aquesta edició.

Bibliotheken, XXVIII, 1937, p. 268-285

Hoodward, W. H., *Vittorino da Feltre and other humanist educators*,
New York, 1963

* * *

§31.2 Vita di Sertorio

Folis obra: 44-70v.

Autor: Bruni d'Arezzo, Leonardo

Títol: Vita di Sertorio

Llengua: Italià

Data creació: c. 1420-1423

Prosa

Incipit

Títol: 44r. Proemio di meser Lionardo d'Arezo nella vita di
Sertorio ; da lvi tradocta

Pròleg: 44r. I^o credo carissimo Antonio que ti sia gia
interuenuto (...) 45v. no ci uogliamo uedremo oggi mai
manifestamente

Text: 46r. Vita di Sertorio tradocta da meser Lionardo ; E^o
non e forte di marauigliarsi le cose humane

Explicit: 70v. povero e dolente in una certa villa di barbari. ;

Finis

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 91

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Bruni, Leonardo, *Opere storiche*, (Ed. E. Santini e C. Di Pierro),
Città di Castello, 1914-1920¹

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Baron, H., *L. B. Arentino. Humanistisch-philosophische Schriften mit einer Chronologie seiner Werke und Briefe*, Leipzig-Berlin, 1928, p. 167; no fa referència a la versió italiana

Baron, H., «Forschungen über L. B. A. Eine Erwiderung», *Archiv für Kulturgeschichte*, XXII, 1932, p. 352-371

Beck, F., *Studien zur Leonardo Bruni*, Berlin i Leipzig, 1912

Bertalot, Ludwig, «Forschunge über Leonardo Bruni Arentino», *Archivus Romanicus*, XV, 1931, p. 284-323

3.2 Sobre l'obra

Bertalot, Ludwig, «Zur Bibliographie des Leonardus Brunus Aretinus», *Quellen und Forschungen aus Italienischen Archiven und Bibliotheken*, XXVIII, 1937, p. 268-285

Hoodward, W. H., *Vittorino da Feltre and other humanist educators*, New York, 1963

* * *

31.3 Viaggio di Terra Sancta

¹ No s'ha pogut comprovar directament aquesta edició.

Folie obra: 71-95r.

Autor: Petrarca. Francesco

Traductor: Anònim

Títol: Viaggio di Terra Sancta [Itinerario Siriaco]

Dedicat a: Giovanni di Mandello¹

Llengua: Italià

Data creació: 1358

Prosa

Incipit

Títol: 1r. Proemio di meser Francesco | Petrarca nel Itinera-
rio di | Gierusalemme

Pròleg: 71r. Rade volte i fini de le | cose rispondono a
modo della | speranza (...) 73r. desideriamo gia ritornevole

Text: 73r. Itinerario di (...) del viaggio | di Jerusaleme
sancta [73v] T^ava domandi, adunque o optimo Antonio, | perche
tu non puoi auere per compagno

Explicit: 94v. ritornerai piu amaestrato e piu sancto per questi
spectacoli | [95r.] e questo itinerario essendoti guida. Qui
| e compiuto lo itinerario di messere Francesco Petrarca poe-
ta fiorentino.

¹ Segons diuen alguns manuscrits, fou aquest cavaller mila-
nès qui demanà a Petrarca que l'acompanyés en el seu pelegrinatge
a Terra Santa (vegeu Lombroso, «La guida compilata dal Petrarca ad
uso d'un pellegrino», en *Memorie italiane del buon tempo antico*,
Torino, 1889, p. 16-49 i R. Amaturò, *Petrarca*, p. 114), però aquí
apareix un «optimo Antonio».

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 91

2 EDICIONS

2.3 Altres edicions

Del text llatí: Lumbroso, Giacomo, «La guida compilata dal Petrarca ad uso d'un pellegrino», en *Memorie italiane del buon tempo antico*, Torino, 1889, p. 16-49

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Amaturo, Raffaele, *Petrarca*, Laterza, 1981 [1971], p. 113-114.

Lumbroso, Giacomo, «La guida compilata dal Petrarca ad uso d'un pellegrino», en *Memorie italiane del buon tempo antico*, Torino, 1889, p. 16-49

§32 Visión delectable

Diversos manuscrits recullen aquesta obra pedagògica, dedicada per l'autor al tutor del príncep de Viana. Entre els que Simón Díaz enumera en la seva *Bibliografía*, no es troba el manuscrit de Barcelona, que ja apareix al BOOST3.

El text, datable entre 1430 i 1440, gaudí de seguida de difusió a través de la impremta i se'n coneixen edicions en castellà ja del 1480, en català del 1484 i en italià del 1556.

La lletra, que presenta encara trets gòtics per la angulositat, és proporcionada i regular, i dona al conjunt del llibre un aspecte de treball acurat, completat per la decoració (caplletres, orles, etc.).

No hi ha una bibliografia recent i extensa sobre aquest manuscrit i tampoc sobre el text. Sembla que l'únic estudi és el vell de J. P. Wickershan Crawford,¹ si no considerem els comentaris fets sobre l'obra per M. Menéndez Pelayo.²

¹ «The seven liberal arts in the *Vision delectable*», *The Romanic Review*, IV, 1913, p. 58-83.

² M. Menéndez Pelayo, *Orígenes de la novela*, I, Madrid, 1905, p. ciiiv i *Historia de las ideas estéticas en España*, Madrid, 1891, vol. II, p. 265.

Els motius de la filigrana del paper se situen en el darrer quart del segle XV, entre els anys 1472 i 1484.

Ms. 970

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Anell amb diamant coronat, eix vertical, 40 x 25 mm, f. 4; Valls Subirà núm. 1138, documentada a 1472. Els anells que reproduïx Briquet són tots sense corona i el més semblant és el 689, documentat a Cologne, 1457 i 1458; Suze, 1461; Utrech, 1461-1462, Catània, 1462; Bretagne, 1462; Rareu (St.-Gall), 1467 i Verceil 1473-1474, entre altres. Per a Briquet és una marca exclusivament italiana. 2.) Escut de Catalunya coronat, de la corona surt una creu, eix vertical, 55 x 35 mm; Valls Subirà núm. 246 (sense creu), documentada a Olot el 1475. Similar als núms. 2063-2068 de Briquet, essent la 2065 igual que la nostra, documentada a Turí el 1470, i diu que hi ha una variant també a Palerm, 1478. Valls sosté la procedència catalana del motiu. 3.) Castell del qual surt un ocell sense corona, eix vertical, 25 x 30 mm; Valls Subirà núm. 1806 (aprox.), documentada a Vic el 1484 i 1486; Olot el 1491-1505 i a Barcelona el 1494. Briquet té una, la 15913, documentada el 1469 a Nàpols que és una mica diferent de la nostra, considera el motiu d'origen italià.

Folis totals: III + 139 + II, foliació antiga en el marge superior dret, comença al fol. 7 actual perquè no inclou la taula, s'ha fet

una de nova que també inclou les notes intercalades de Floranes. Dimensions 300 x 210 mm; 2 col., caixes: [34 + 216 + 50] x [30 + 63.17.60 + 40] mm; ± 37 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a punta seca; no hi ha restes de forats. No hi ha tampoc restes de numeració de quaderns. Reclam horitzontal, centrat en el marge inferior, decorat amb traços de colors.

Enquadernació: pell, restes de l'etiqueta al llcm.

Ornamentació: Orles i caplletres en vermell, negre i lila. Coronells en vermell i lila

Conservació: bona.

Data: catàleg s. XV (podria ésser de finals del segle)

Antics posseïdors: Rafael de Floranes

Folis obra: 1-138v.

Autor: Torre, Alfonso de la

Títol: Visión Delectable

Llengua: Castellà

Dedicat a Juan de Beaumont (tutor del príncep de Viana)

Data creació: 1430-1440

Prosa

Incipit

Taula: 1r. T^abla de los capítulos; 1r.(a)-(b) gentes en el mundo r ; por que Adam; 1r.(b)-1v.(a) respondió a fojas .4. ; *Capítulo quarto*; 1v.(b)-2r.(a) leuaron al entendimiento ; a casa de la sabiesa.

Dedicatòria: 7r.(a) Comiença el libro (...) Al muy noble señor (...) don Johan de Beamonte ; E^rl coraçon o sanado por dever ; sidat meritos

Text: 9r.(b) Vision ; en la qual poeticamente por ; figuras se declaran los males ; e turbaciones del mudo ; V^ai las cauer ; nas de las neole ; as insolas

Explicit: 135r.(a), l aventu ; rança para la qual; 135v.(b)-136r.(a) memoria con la qual ; lo remiendre; 136v.(a), l sostenedor de pena; 136v.(a)-(b) trabajos de mis ; manos perdonado; 136v. [fi] la bienaventurança perdurable. Amen. ; Sit laus Deo benedictus ; per infinita secula seculorum. Amen.

Notes: Porta moltes notes de Rafael de Floranes; al foli 1r. duu una donant dades sobre la data de la traducció i la identitat del destinatari, a més d'una llista de les edicions antigues.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 92

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 12

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Alfonso de la Torre, *Visión delectable*, Biblioteca de Autores Españoles, vol. XXXVI

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Menéndez Pelayo, M. *Historia de las ideas estéticas en España*, Madrid, 1891, vol. II, p. 265.

Menéndez Pelayo, M. *Orígenes de la novela*, I, Madrid, 1905, p. ciiiv

Wickersham Crawford, J. P. «The seven liberal arts in the *Vision delectable*», *The Romanic Review*, IV, 1913, p. 58-83.

133 Pseudo-Sèneca, Proverbios

Els proverbis atribuïts a Sèneca, en la traducció de Pero Díaz de Toledo, tingueren molt d'èxit al llarg dels segles XV i XVI, populars at que testimonien els nombrosos manuscrits i les edicions que els reproduïxen.¹

El manuscrit de Barcelona, citat el darrer per Riss en la seva edició, ofereix en el text alguns trets aragonesos, com també ho fa un altre dels manuscrits conservats.² Cap dels manuscrits és complet i tots els de procedència aragonesa es componen de pergami i paper. La procedència aragonesa del Ms. de Barcelona es declara també per les característiques de la lletra, una cursiva reposada i oberta, amb molt menys joc d'àstils que la de Castella.

Riss presenta un intent de relacionar els diversos manuscrits, proposant-ne l'estema,³ advertint que es basa en la col·locació dels manuscrits feta per Round -sobre les rúbriques, no sobre les glos-

¹ Vegeu la relació a *Pero Diaz de Toledo's 'Proverbios de Sèneca' an annotated edition of ms. 5-11-10 of the Escorial library*, (Ed. Barbara Riss), Berkeley, 1979, p. xxxiii, que a la p. xxxiv corregeix algunes de les dades publicades per Simón Díaz, *Bibliografía*, i a la p. xi fa la relació de les edicions antigues.

² Ibid. p. xxxv.

³ Ibid. p. xxxvii-xxxviii.

ses-, i que no ha examinat (Riss) al complet tots els manuscrits (del de Barcelona, només ha considerat les cinquanta primeres rúbriques). Tot i així relaciona el Ms. de Barcelona¹ amb el grup més antic.

Les filigranes no apareixen a Briquet, ni a cap altre repertori, per la qual cosa no ens aporten informació nova sobre la data del còdex. La relligadura, decorada amb motius mudèjars i amb un cos central rectangular, pot situar-se a les acaballes del s. XV o al primer quart del s. XVI i, enfront de les aragoneses que solen dur en el cos central motius heràldics, es relaciona amb les toledanes, que porten en el cos central bé un rectangle, bé dos quadrats.

Ms. 980

Descripció:

Pergamí i paper amb filigranes: 1.) Mà enguantada amb flor, amb puntets a diversos llocs, centrada en el foli, eix vertical, 80 x 25 mm, f. 114. 2.) Carro amb dues rodes, centrada en el foli, eix vertical, 75 x 40 mm, foli de guardes.

Folis totals: I + 114 + II, numeració moderna, a llapis, en el marge superior dret. Dimensions 300 x 217 mm; 1 col., caixes: [30 + 205 + 65] x [35 + 145 + 37] mm (foli 2); ± 37 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a punta seca i mina de plom.

¹ Siglat J.

En el marge inferior dels folis hi ha restes de la numeració de quaderns (1r. = ai 7r. = a vii, ... 35r. = ci, etc.); els folis exterior i medial dels quaderns van en pergami. Reclam horitzontal, centrat en el marge inferior dret, decorat amb un trac de tinta senzill o formant dibuixos (el del foli 86v. té la forma d'un peix).

Enquadernació: pell repussada sobre taula, amb motius geomètrics mudejars molt sencills, cos central rectangular, restes de les tanques metàl·liques que el tancaven. A la teixa: «Diaz ; de los ; Provervios d'Seneca», en lletra gòtica

Ornamentació: fragment d'orla en el foli 1r.

Conservació: relligadura desgastada; volum ben conservat en general.

Notes: Al foli de guarda del davant: «S. Clemente».

Data: catàleg s. XV

Folis obra: 1-114v.

Autor: Psèudo-Sèneca

Títol: Proverbios

Llengua: Castelià

Traductor: Díaz de Toledo, Pedro

Prosa

Incipit

Pròleg: 1r. M^{uy} alto e muy Illustre Rey e Senyor; 1r-1v. por respecto de sus mugeres ⁊ de sus hijos; 1v-2r. exemplos que podian fazer a los hombres; 2v. [fi] menos prudentemente sia scripto

Text: 2v. A^{lienum} est (...) A^{gena} cosa es; 2v-3r. los han los haueos : por ser como son bienes

Explicit: 113r., ¡ solo virtuoso que faga; 113r. [fi] segunt dize sant; 113v-114r. hombres viciosa e mala cosa es. Et Deo gracias : Conclusion a los proverbios de Seneca. Muy victorioso e muy illustre; 114v., ¡ les administrara e pora segun; 114v. [fi] conclusió traductor] prospere en muncha gloria e trihunpho por luengos tiempos. Amen. : Deo gracias.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 92

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 13

Simón Díaz, *Bibliografía*, III, 2, 5516

2 EDICIONS**2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)**

Pero Díaz de Toledo, *Pero Diaz de Toledo's 'Proverbios de Séneca' an anotated edition of ms. 5-II-10 of the Escorial library*, (Ed.

Barbara Riss), Berkeley, 1979

3 ESTUDIS

3.1 Sobre el manuscrit

Pero Díaz de Toledo, *Pero Diaz de Toledo's 'Proverbios de Séneca' an annotated edition of ms. 5-II-10 of the Escorial library*, (Ed. Barbara Riss), Berkeley, 1979, p. xxxiii-xxxv, xxxviii

Blüher, Karl Alfred, *Séneca en España*. Madrid, 1983 [1969], p. 148 nota.

3.2 Sobre l'obra

Blüher, Karl Alfred, *Séneca en España*, Madrid, 1983 [1969], p. 148 i ss.

Camillo, Ottavio Di, *El humanismo castellano en el s. XV*, Valencia, 1976

Round, N. G., «Five Magiciens, or the Uses of Literacy», *Modern Language Review*, 64, 793-805

Round, N. G., *Pero Diaz de Toledo: a study of a 15th century 'converso' translator in his background*, Diss. Univ. of Oxford, 1967

Round, N. G., «Renaissance Culture and its Opponents in Fifteenth Century Castille», *Modern Language Review*, 57, 1962, p. 204-215

Round, Nicholas G., «The Mediaeval Reputation of the 'Proverbia Senecae': a partial Survey based on recorded mss.», *Proceedings of the Royal Irish Academy*, sec. C, 72, núm. 5, 1972, p. 103-151

3.3 Sobre la traducció

Blüher, Karl Alfred, *Séneca en España*, Madrid, 1983 [1969], p. 148 i ss.

334 Aben Ragel, Libro de los juicios de las estrellas

Disposen d'una edició moderna d'aquesta obra, basada en el manuscrit 3065 de la Biblioteca Nacional de Madrid.¹ L'editor no ha pres en consideració el Ms. de Barcelona, ja que el considera una còpia dolenta i incompleta del manuscrit de la Nacional,² feta a finals del s. XIV, i l'identifica amb un descrit per Gallardo i, per tant, part de la biblioteca de Campomanes.³ De fet el Ms. té l'aspecte d'una obra sense acabar, amb la part del decorador sense executar, és a dir, les caplletres en blanc. La lletra és bastant descurada, una cursiva molt ràpida que transmet part del vell tractat d'astrologia traduït de l'àrab al s. XIII a l'entorn d'Alfons X, i que ens ha arribat en diversos manuscrits.⁴

L'existència d'una edició d'un text més complet que el del manuscrit 981, ha fet que aquest no hagi estat objecte de l'atenció dels filòlegs i per tant tota la bibliografia que es pot citar no

¹ Aben Ragel, *Libro complido en los juicios de las estrellas*. Traducción hecha en la Corte de Alfonso el Sabio, (Ed. Introducción y edición de G. Hilty, prólogo de A. Steiger), Madrid, 1954.

² Ibid. p. lx.

³ J. Gallardo, *Ensayo*, I, 1863, núm. 147, col. 160-161.

⁴ Un d'ells a Oxford, Ms. Laud. or. 310 de la Bib. Bodleiana d'Oxford, que és una versió judaico-portuguesa del text, escrita en caràcters hebràics. A. Neubauer, *Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Bodleian Library*, Oxford, 1886, núm. 2031.

s'ocupa més que tangencialment d'ell i és, a més a més, molt antiga. Si s'emprengues l'estudi sistemàtic dels còdexs sorgits directament o indirectament de l'escriptori alfonsí, llavors sí que seria necessari estudiar aquest còdex ben a fons.

Ms. 901

Descripció:

Paper gruixut, no s'hi aprecien filigranes. Folis totals: 95 + I, restes de numeració, centrada en el marge superior, fins al foli 19, numeració moderna a llapis, en el marge superior dret. Dimensions 330 x 250 mm; 2 col., caixes: [35 + 230 + 65] x [30 + 80.15.75 + 55] mm (foli 2); ± 34 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a ploma. El foli 82 és de paper diferent al del volum, mancant-ne l'original, es veu un foli tallat entre els 77 i 78. Reclam horitzontal, en el marge inferior dret, sense decorar.

Enquadernació: en pergami, deteriorada, els folis s'estan desprenent; hi ha restes de les vetes de cuir que el lligaven. A la teixa: «408», «De los juicios de las estrellas», lletra gòtica, molt despintada.

Ornamentació: Ha quedat en blanc l'espai per a les caplletres.

Conservació: Text llegible en general

Del volum: cantoneres del paper trencades i menjades en els marges.

Data: catàleg s. XIV ex.¹

Folis obra: 1-95v.

Autor: Abu'l-Hasan 'Ali b. Abi'r-Riyal / Ali ben Ragel

Títol: Libro complido en los juicios de las estrellas

Llengua: Castellà

Traductor: Yehuda ben Mosé ha-Kohén

Antics posseïdors: Juan Rodríguez de Campomanes

Prosa

Incipit

Títol: 1r.(a) Loores e gracias rendamos a Dios 1r.(a)-(b)
las estrellas porque ; el que leyere en él (...) 1r.(b) este
libro ; es partido en ocho lybros.

Taula: 1r.(b) [E]n el primero e en; 1r.(b)-iv.(a) ay en ella
.xii. capitulos ; [E]n la tercera parte; iv.(b)-2r.(a) en
saber ; mejoramiento del cuerpo; (...) 3r.(a) por que
enbiçaron o no

Pròleg: 3r.(a) [D]iço Aly, fijo de Alyurraçgel, el cauo e el
notario ; gracias a dios el vno, el ; vencedor (...) 3r.(b)
soçbre aquellos que le creen lealmente.

Text: 3r.(b) [E]ste es el libro en que ay vnte muchos sesos ;
de sciencia de las estrellas e de las marauillas de sus
poridades

Explicit: 94r.(a),1 del señor de la casa; 94v.(b)-95r(a) E en el

¹ Segons l'editor, de finals del segle.

medio cielo es alçada sobre tierra; 95r.(a)-(b) puerta de la casa ; es alçada sobre; 95v.(a),1 a lo que significa; 95v.(a)-(b) sabras el logar en ; que apoyo alto; 95v.(.) condesar sus cosas o logar en que [Incomplet]

Notes: Notes manuscrites de Zurita, p. e. guarda Iv. «Rey Don Alonso», a més, hi ha algunes notes del copista.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 92

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 14

Gallardo, J. *Ensayo de una biblioteca española de libros raros y curiosos*, 1, 1863, núm. 147, col. 160-161.

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Aben Ragel, *Libro complido en los juicios de las estrellas*. Traducción hecha en la Corte de Alfonso el Sabio, (Ed. Introducción y edición de G. Hilty, prólogo de A. Steiger), Madrid, 1954

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Domínguez Bordona, J., «El Libro de los juicios de las estrellas, traducido para Alfonso el Sabio», *Revista de la Biblioteca, Archivo y Museo*, VII, 1931, p. 171-176

Hilty, Gerold, «El Libro conplido en los iudicios de las estrellas», *Al-Andalus*, XX, 1955, p. 1-74

Hilty, Gerold, «Zur judenportugiesischen Übersetzung des *Libro conplido*», *Vox Romanica*, XVI, 1958, p. 297-325

Hilty, Gerold, «Zur judenportugiesischen Übersetzung des *Libro conplido*», *Vox Romanica*, XVII, 1958, p. 129-157

Neubauer, A., *Catalogue of the Hebrew Manuscripts in the Bodleian Library*, Oxford, 1886

Nykl, A. R., «Libro conplido en los juizios de las estrellas», *Speculum*, XXIX, 1954, p. 85-99

835 Bartolome Carracciolo. Cronica di Napoli

Es aquest un còdex copiat, en la seva primera part, en una minúscula renacentista caligràfica, típicament italiana, que fa pensar en situar el manuscrit no pas en el s. XV sino més aviat en el s. XVI, com la segona obra d'aquest volum, la traducció d'Antoni Canals. De tota manera, i com al catàleg i a les antigues fitxes de la Sala de Reserva hi constava com dels s. XV-XVI, es fa aquí la descripció. El colofó del foli 176v. (b) diu: «Ad laudem Dey finita est (...) die .xv. februarii sub anno domini .m.d.xxx. Finis». Es una mica arriscat situar la còpia de la *Cronica* que inicia el volum trenta anys abans, com a mínim, de la redacció d'aquest colofó. De tota manera sembla advertir-se un canvi de mà en acabar la primera obra.

Com altres manuscrits conservats a la Biblioteca de Catalunya, també aquest té notes manuscrites de Jerónimo Zurita, a més de notes marginals de diverses mans.

El nom de l'autor del text italià apareix en una nota feta al marge del foli 1r. «El nombre del autor d'este tratado ; año 27 es Bartholome Carazcolo. ; Va consufo y muchas veces repetido hasta la hoja 36; de allí adelante va la historia de Napoles continuada». L'autor és Bartolomeo Carracciolo, anomenat Carafa, que va

viure entre 1300 (aprox.) i 1362 i, segons els colofons d'altres manuscrits, dedicà aquesta obra a Luigi de Taranto, segon marit de Giovanna I;¹ així pot situar-se la seva composició entre 1348 i 1362, abans de 1350, però, ja que Felip IV de Valois és a la obra persona viva.

Sobre l'autor i la seva família hi ha una bibliografia antiga que ofereix nombroses referències.²

Ms. 991

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Cap d'animal dins d'un cercle, centrat al foli, eix vertical, 40 x 40 mm. f. 7. No s'ha trobat cap de similar en els diversos repertoris.

Folis totals: 176, la numeració antiga en el marge superior esquerre ha estat ratllada; omittia els folis 30 i 119 que són en

¹ «La supradicta breve Informacione tracta de Deverse coroneve ve fay a vuy Signniore Re Loysi lo vostro fedelissimo vassallo Bartholomeo Caraczolo dicto Carrafa, cavaliere di Napoli», citat al *Dizionario biografico degli italiani*, Roma, 1977, vol XX, p. 313. Aquesta dedicatòria apareix a tots els manuscrits complets -excepte a dos- i a les edicions. Vegi's que la forma del cognom «Carazcolo» és la mateixa que es troba la nota marginal del foli 1r., abans citada.

² B. Aldimari, *Storia general della famiglia Carafa*, Napoli, 1651; S. Ammirato, *Delle famiglie nobili napoletane*, Firenze, 1651. Hi ha una edició del text feta per A. Altamura l'any 1974, citada al *Dizionario*. No ha estat possible comprovar directament aquestes referències.

blanc i, en canvi, numerava el 156, que també està en blanc. Dimensions 283 x 211 mm; 2 col., caixes: [35 + 180 + 48] x [25 + 65.20.60 + 41] mm (foli 3); ± 29-31 línies per pàgina. Reclam vertical en el marge inferior dret, que només es veu en el foli a8v.

Enquadernació: Tapes de fusta, cantoneres guarnides amb pell, deteriorada; restes de les tires de pell de tanca. **Contrallom:** «CRO. DE. NAPOLI. BNIANCA. DE. LA. MORT. DE. CRIST» - «CRO. DE. NAPOL. LA. BENIANCA. DELA. MORT. DE. CHRIST»

Ornamentació: Caplletres en vermell, amb detalls caligràfics. Títols dels capítols en vermell.

Conservació: bona, alguns forats en el paper.

Data: catàleg s. XV-XVI. **Data creació:** 1348-1350.

Folis obra: 1-118v.

Autor: Diversos autors

Llengua: Italià i català

Prosa

Incipit

Pròleg: 1r.(a) De la cita de Napoli la quale inter ; l'altre cita del mundo

Text: 1r.(a) E' l primo dela sua origine; 1r.(a)-(b) homini et signuri ; cum prudencia li trouareno; 1r.(b)-1v.(a) singu-

lare mastro in omne ; arte mathematica; 1v.(b)-2r.(a) ad lei
imposto ; decto adonche in quilo tempo

Explicit: 175r.(a), 1 Dauant l'emperador; 175v.(b)-176r.(a) appare-
llada vna bargua ; ab la qual; 176r.(a)-(b) conex lo locs ;
hon fo la casa; 176v.(a), 1 los companio dels demonis; 176v.
(a)-(b) en pugna ex scriuere ; e complir e treballar;
176v.(b) [fi] hauer la gloria de Parays. ; Amen. ; Ad laudem
Dey (...) sub anno ; domini .M.C.XXX. ; Finis

Notes: Notes manuscrites de Jerónimo Zurita.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 92-93

* * *

§35.1 Cronica di Napoli

Folis obra: 1r-118v.

Autor: Bartolome Carracciolo

Títol: Cronica di Napoli

Llengua: Italià

Prosa

Incipit

Pròleg: 1r. (a) De la cita de Napoli la quale (...) Coronoche tucte ; sono composte

Text: 1r. (a) E' l primo dela sua origine et principio

Explicit: 118v. (b) et poi se'n retorno a Napoli

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 92-93

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Caracciolo, B., *Cronaca di Partenope*, (Ed. A. Altamura), Napoli, 1974

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Aldimari, B., *Historia general della famiglia Carafa*, Napoli, 1651

Annirato, S., *Delle famiglie nobili napoletane*, Firenze, 1651

Croce, B., *La Spagna nella vita italiana durante la Rinascenza*, Bari, 1968

Dizionario bio-bibliografico degli italiani, vol XX, 1977, p. 312-313

Carlo De, «Carlo I d'Angiò a Giovanna I», *Studi di Napoli*, III, 1969, p. 217-19, 241 ss.

Monti, G. M., «La 'Cronaca di Partenope' (premessa all'edizione critica)», *Ann. del Seminario Giuridico-Economico della Università*

di Bari, V, 1932, p. 25 i ss.

Soria, Andrés, *Los humanistas de la corte de Alfonso el Magnánimo*,
Granada, 1956

336 Varia humanística. Sonet

Aquest volum el formen manuscrits i impresos relligats conjuntament, trobant-se entre ells algun incunable. El primer text és de lletra diferent de la del segon, que duu data de 1505. L'any 1506 apareix després al foli 109r. Deis incunables, un porta data de 1499 i fôu imprès a Venecia i l'altre és de 1488. Els folis 175 i 176 són de lletra semblant a la del primer text.

La miscel·lània se situa entre els segles XV i XVI. Duu al catàleg la data del s. XVI, però la vella fitxa de la Sala de Reserva que corresponia al sonet el datava al s. XV. Al catàleg la descripció és bastant àmplia: «Opúsculos de Jo[annes] Calvetus a Gonzalo de Toledo: extractos de autores latinos medievales y modernos, epitafios, inscripciones latinas, ex monumentis Romanæ urbis et aliorum locorum sumtæ. etc. Encuadernados al final los incunables 12527 y 13378 de Hain. Pertenebió a Gonzalo de Toledo cuyo ex-libris manuscrito figura en el primer folio. S. XVI».¹

El sonet que ens ocupa s'inclou dins de la primera obra, que és la que té un estil de lletra aparentment més antic. No s'ha trobat editat enlloc aquest poema i, per tant, se l'inclou en l'apèndix de textos, amb l'advertència de la dificultat de declarar absolu-

¹ *Guia de la Biblioteca Central*, p. 93.

tament inèdit cap d'aquests textos italians, ja que, la manca de bibliografia a l'abast i el no haver aconseguit fer les corresponents recerques bibliogràfiques a Itàlia, fa que no es pugui assegurar que en realitat s'estigui davant d'un poema desconegut.

Ms. 1010

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Mà enguantada amb una flor, 80 x 30 mm (aprox), foli de guardes.

Folis totals: 176, numeració antiga, la paginació que comença al segon opuscle i acaba a la pàgina 207, en el marge superior dret, està ratllada i substituïda per una de moderna, en llapis, que compta des del primer foli fins al final; els folis 52v. i 118v. són en blanc. Dimensions 217 x 155 mm; 1 col., caixes: [25 + 145 + 47] x [19 + 106 + 30] mm (foli 2); primera línia escrita; reglura a mina de plom. Recull d'opuscles molt diversos, des de manuscrits a incunables, amb algun imprès de 1505. El fet d'ésser una miscel·lània i que, a més, el text que ens interessa no segueixi les caixes, fa que les mesures que es donen per a les caixes no siguin significatives.

Enquadernació: en pergamí, bona. A la teixa: «MONUMEN:TORUM ; ROMANA ; URBIS ; ET ALIA [...] ; COLLECTIO ; M.S. ; IO[HANNES] CALUETE ; OPUSCULU ; ITALIAE ; INTONIN ; ITINERARI ;FRAGMENT[U]» «494», en tinta. Contrallom dorat i gravat, decorat amb una

ziga-zaga.

Conservació: bona, malgrat alguna taca de tinta.

Data: catàleg XV-XVI

Antics posseïdors: Gonzalo de Toledo

Folis obra: 1-176v.

Autor: Diversos Autors

Títol: Varia humanística. Sonet

Llengua: Llatí, grec, castellà i italià

Prosa i Vers

Incipit

Text: 1r. Gondisalui Toledo (...) I^{an} pridem apud me; 1r-1v.
 at virtutum decus ; oscelus o nostre ; 1v-2r. venditur herba
 foro ; mercibus expositis; 2v-3r. ~~aaq~~ⁱⁱ lif~~0~~^{aa}~~0~~⁰ ~~aa~~^N ;
 Nemo tamen post hec

Explicit: 175r., 1 vniuerso *popolo*; 175r. [fi] ~~cu~~ duce regna ra-
 dunt; 175v-176r. ditat ser nata fides ; in domo et; 176r.
 [fi] beatus homo qui sperat in te

Notes: Una de les obres porta intercalades notes en grec, malgrat que alguns de les grafies no poden interpretar-se com lletres gregues.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT**1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 93

* * *

§36.1 Col tempo animal siluagio e strano

Folis obra: 6v.

Autor: Anònim

Títol: [Col tempo animal siluagio e strano]

Llengua: Italià

Data catàleg: s. XV

Versificació: sonet ABBA ABBA CDC DCD

Incipit

Text: 6v. Col tempo, animal siluagio e strano, ! si domo e
cambia la superba voglia,

Explicit: 6v. col tempo merito ha chi serve Dio

Notes: Damunt del sonet hi ha un dibuix fet a ploma amb les divi-
ses «Mortis triumphus» i «Tendimus huc omnes». Veure el text
complet a l'apèndix.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 93

§37 Fueros de Jaca

De nou un text inclòs pel seu valor històric i no pel literari, tot i tractar-se d'un document interessant pel que fa a la llengua.

La lletra és molt regular i proporcionada, amb alguna que altra abreviatura i, si hem d'atendre a la nota del marge superior del foli 48r.: «Escrìxit hoc Garci Martini, notari publice in memori[a]» pot ésser aquest personatge, que també signa el colofó del foli 64v.(b), qui copià, manà copiar, o bé dictà a un secretari el text.

S'aprecien almenys dues escriptures diferents al volum; la primera, que respecta les caixes i és molt acurada, va fins al foli 24; del 25 al 26 hi ha una taula i entre els folis 27 i 28 sembla que hi manqui alguna cosa.¹ La segona escriptura -si és que en realitat es tracta de dues mans, perquè també podria ésser la mateixa mà, accentuant tots els trets de cursivitat en l'escriptura- no respecta les caixes marcades a punta seca i que tenen com a mides [29 + 228 + 28] x [18 + 86.12.87 + 15] mm, deixant la primera línia en blanc. Els reclams (per exemple, el del foli 47v.)

¹ El foli 27v.(b) acaba: «en Posplona en» i al marge inferior duu el reclam «alta fala» i el foli 28r.(a) comença: «Este son las cosas que deuen jujar».

apareixen en posició horitzontal, envoltats d'un traç vermell, però sense els detalls caligràfics del principi del manuscrit.

Al 900ST3 té un registre dedicat, el 15, i es diu que el text correspon al fur de Navarra i que està editat per M. Molho.¹

Ms. 1015

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Campana centrada en el foli, eix vertical, 50 x 25 mm, f. 30, semblant a Briquet núm. 3953, documentada a Bourges, 1342; Bologna, 1342; Bordeaux, 1346; Ferrara 1348. 2.) Tau o martell, centrat en el foli, eix vertical, 51 x 40 mm, f. 3, no es troba cap de semblant a Briquet. 3.) Unicorn, centrat en el foli, eix horitzontal, 40 x 55 mm, f. 16, no es troba cap de semblant a Briquet.

Folis totals: 64, numeració moderna a llapis, restes d'una numeració antiga, en romans, centrada al marge superior del verso, comença l'.i. en el foli 28v., una altra en romans corregeix algun d'aquests del verso, però oblida de numerar el .xv. Dimensions 285 x 220 mm; 2 col., caixes: [27 + 224 + 34] x [23 + 64.25.67 + 11] mm (foli 2) Vid. introd.; ± 24-26 línies per pàgina; primera línia en blanc. No es veu resta de numeració de quaderns. Reclam

¹ M. Molho, *El fuero de Jaca*, Zaragoza, 1964. No he pogut acurar el Ms. amb aquesta edició.

horitzontal, en el marge inferior sota la columna (b), envoltat d'un traç de tinta fent dibuixos, de vegades en color.

Enquadernació: full plegat de pergami, en bon estat, reste dels lligams en cuir. A la teixa: «Fueros de Sobrarbe y Jaca ; 1015»

Ornamentació: Caplletres en vermell o negre, amb dibuixos en contrast. Títols i caldeons en vermell.

Conservació: bona, malgrat estar afectat per les humitats.

Data: còpia 1340 catàleg s. XIV

Folis obra: 1-64v.

Autor: Anònim

Títol: Fueros de Sobrarbe y Jaca

Llengua: Aragonès

Copista: Garci Martinez, Notari? (nota foli 48r.)

Prosa

Incipit

Text: 1r.(a) Este es el primer lo fuero 1r.(a)-(b) fue fayllado el cuerpo ; grand tiempo pasado; 1r.(b)-1v.(a) guanaron las tierras ; de los moros; 1v.(b)-2r.(a) et despues .x. dias ; puedelo eychar de su tierra

Explicit: 63r.(a) r sies dinnos de; 63r.(b), l si can entre por;

63v.(b)-64r.(a) de hedad + sino a ; t[e]stigos a jura que
 faga; 64r.(a)-(b) fazer bataila ; segud fuero d'Aragon;
 64v.(a) como nos domini; 64v.(a)-(b) personas pora ; tratar e
 conseillar; 64v.(b) [fi] lur tratamiento entre ; [Colofó] Qui
 escribit (...) ano doⁿⁱ milesimo tricentesimo cadragesimo
 Johan Garçi Martinez

Notes: En una nota a part diu: «Comunica el Dr. Haebler que el
 nostre Ms. fragmentari del Fuero de Sobrarbe pertany a la família
 del Ms. 800 de la Nacional de Madrid. Al Sr. Bohigas».

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 94

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOST3, 15

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

El fuero de Jaca (Ed. M. Molho)

§38 Poema en castellà

Novament les guardes d'un manuscrit en català són hostes d'uns versos en castellà.

El primer full del llibre, un dels vuit que es deixaren en blanc al començament, conté l'anotació de Pero Sánchez Muñoz, qui l'adquirí el 1458 o 1457, si considerem o no bona la darrera .j. de la data, escrita en una altra tinta.¹ El paper, gruixut i afectat per la humitat només a les cantoneres, presenta set filigranes diferents, sis d'elles reproduïdes a l'apèndix corresponent.

El manuscrit 1031, recentment restaurat,² conté diverses obres catalanes, i en la seva realització ha intervingut més d'una mà, amb més o menys tendència a la cursivitat, però cap fou tant descurada com la que copià el poema, que està escrit sense respectar massa

¹ Wittlin, «Les Ms. dits 'del pape Luna'», p. 16-17, en nota copia aquesta anotació de compra: «"Aquest llibre quomprí yo Pero Sánchez Munyós en lo poblich enquant de la Plaça de la Torr de la ciutat de Mallorca per lo preu de trenta sous. Lo qual llibre feyua vendre En Johan Tagamanent, donsell qui era quollidor del call qui llavors quoria (y era la tachza del dit call de sinquanta sous per millar de lliures), e lo dit llibre era penyora per lo senyer En Johan Llorens alias Arbufes. Fonch en l'any MCCCCLVII" (plus tard on y ajoutait encore un I). Au-dessus de cette note, à la première page, en grosses lettres écrites d'une main maladroitte: 'an equest libr a CCXXI carta, Johan (?) Arbucfas».

² L'any 1988 va ésser exclós de consulta per estar en curs de restauració.

les caixes definides al volum.

Aquests versos no tenen un valor literari notable i no consten en cap repertori de poesia. Es tracta d'una cobla de 4 versos glosada en dues estrofes de vuit, de tema amorós.

Ms. 1031

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Arc tensat amb una sageta, centrada en el foli, eix vertical, 82 x 80 mm, f. 206, similar a Briquet núm. 796, documentada a Lucques, 1361 i Siena 1360-1362. 2.) Canell, centrat en el foli, eix vertical, 70 x 58 mm, f. 73, la més semblant és la recollida per Briquet núm. 3346, documentada a Palerm 1364-1368; Florència, 1354-1366; Lyon, 1364-1365; Pistoia, 1366; Venezia, 1368; Lucques, 1370-1373; Maguelonne (Hérault) 1371; Siena, 1372; Grossetto, 1375; Châteaudun, 1380; Pisa, 1388 -en cita altres variants del motiu, documentades entre 1364 i 1375-. 3.) Cercles amb una creu, centrada en el foli, eix vertical, 75 x 28 mm, f. 164, s'acosta una mica a Briquet núm. 3167, documentada a Siena 1328, i la 3190 documentada a Siena, 1349-51. 4.) Corn penjat d'un punt, centrat en el foli, eix vertical, 50 x 50 mm, f. 23, no coincideix amb cap de les documentades per Briquet. 5.) Destral, centrada en el foli, eix vertical, 98 x 20 mm, f. 110, no coincideix amb cap de les documentades per Briquet, motiu d'origen italià. 6.) Gall, centrat en el foli, eix vertical, 65 x 37 mm, f. 139, no coincideix amb cap de les documentades per Briquet. 7.)

Sirena, centrada en el foli, eix vertical, 53 x 59 mm, f. 81, no coincideix amb cap de les documentades per Briquet.

Folis totals: VIII + 197 + I (més dues guardes modernes davant i darrera), numerats amb un numerador de tinta al marge superior dret, assenyalant un salt entre el darrer foli de guardes -vuit- i el primer de text -disset-, a partir del qual està ratllada i substituïda per una de moderna a llapis que omé el salt; els folis 1v-8v., 14-16v., 108v., 139v., 155v., 170v., 198-199v., 220r. i 221 són en blanc. Dimensions 290 x 214 mm; 2 col., caixes: [28 + 207 + 60] x [25 + 70.17.68 + 34] mm (foli 10); 36 línies per pàgina; primera línia en blanc; forats rodons als marges inferiors -quatre- i al marge lateral dret, on comencen les columnes -un-; al foli 109, obra a tota plana, es veuen forats als quatre angles de la caixa. Els dos folis finals de cada quadern porten un senyal en el marge inferior esquerre del verso, p. e. f. 87v. i 88v. Lletra de diverses mans, unes més cursives que altres, però cap tan descurosa com la que copià els versos castellans. Reclam horitzontal, decorat amb algun traç caligràfic, visible al foli 32v. A la tapa hi ha enganxada una etiqueta moderna: «Semana bíblica ; Española ; nº 104».

Enquadernació: moderna, restaurada el 1986. A la teixa: «Fra Pere Rius ; Sidrach ; Flor dels Sants ; Jafuda Bon senyor ; Cato ; Proverbis de Salomo ; 1031», moderna.

Conservació: bona, text llegible.

Data: còpia s. XV [vol.] catàleg s. XV-XVI

Antics posseïdors: Pedro Sánchez Muñoz, abans Johan Tagamanent i Johan Llorens Arbufer

Folis obra: VIII + 206 + I.

Autor: Diversos autors

Títol: [Poema en castellà]

Llengua: Castellà

Prosa i Vers

Incipit

Nota de compra: 1r. Aquest llibre quompri yo Pero Sanchez Nvnyos (...) .m.ccc.lvjj [La darrera .j. és d'una altra tinta.]

Text: 9r.(a) L³a alteza del loger; 9r.(a)-(b) sinc finit no an'tendrien ni ho; 9r.(b)-9v.(a) es trop pus ; excellent doctor; 9v.(b)-10r.(a) per ço que ; tot enxi

Explicit: 204r.(a), 1 Sancta Maria; 204r.(b)-204v.(a) o be totes saysos ; que no'ls lexa; 204v.(b)-205r.(a) que agues les sasos ; c'aut hisques d'aquest mon; 205r.(a) [fi] lo qual poseyran misericordiosos. ; Amen. [Al foli 206v. va el poema castellà]

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 94

BOOCT, 72, 199, 540, 1282 i 1375

1.2 Repertoris bibliogràfics

Wittlin, C. J. «Les manuscrits dits 'del Papa Luna'», p. 16-17

* * *

§38.1 Vivo moy desemparado

206v.

Vivo moy desemparado

Autor: Anònim

Llengua: Castellà

Versificació: octosíl·labs, abba caaccdda efgghha, (4), 2-8

Notes: En la fitxa de la Sala de Reserva dedicada al poema se'l datava als s. XV-XVI. Vegeu el text complet a l'apèndix de textos.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guia de la Biblioteca Central, p. 94

839 Alfons X, Partida Segunda (fragment)

La Biblioteca de Catalunya conserva tres Ms. de la *Partida segona*; aquest que aquí es descriu, el Ms. 15 -que conté una traducció al català del text legal, copiada al s. XV- i el Ms. 942, -també la traducció catalana, còpia aquesta del s. XIV que pertanyé a Jerónimo Zurita. Dues versions en català i una còpia fragmentària en castellà, datada al s. XIV.

Se n'ha parlat prou de les relacions entre el pensament jurídic del rei de Castella i les idees de Ramon Llull,¹ i no és aquest el lloc per insistir-hi. L'abundant bibliografia alfonsina² permet remetre directament a ella i no deturar-nos a enumerar estudis o edicions d'aquest text legal.

L'estat del manuscrit és fragmentari, mancant-ne tant l'inici³ com el final, a més de tenir els folis externs en mal estat, la qual

¹ Vegeu, per exemple, R. Piña Homs, *Alfonso el Sabio y Ramón Llull. Su concepción de la justicia y del orden social*, Palma de Mallorca, 1984.

² J. A. Sánchez Pérez, «Una bibliografía alfonsina (Materiales para un estudio de Alfonso el Sabio)», *Anales de la Universidad de Madrid. Letras*, II, 1933, p. 186-214 i 289-311, G. H. London, «Bibliografía de estudios sobre la vida y obra de Alfonso el Sabio», *Boletín de Filología Española*, núm. 6, 1960, p. 18-31, o la més recent de Jerry R. Craddock, *The legislative Works of Alfonso X, el Sabio: A critical Bibliography*, London, 1986.

³ Comença amb la llei V, títol I.

cosa provoca dificultats en la lectura del text. La lletra és molt regular, amb bastants abreviatures, però clara i caligràfica; corre regular sobre un paper gruixut en el qual no es veuen filigranes.

Ms. 1041

Descripció:

Paper, sense filigranes. Folis totals: I + 166 (més 3 guardes modernes davant i darrera en paper), numeració antiga en tinta, en xifres aràbigues, que no considera el primer foli en pergami de l'inici; ha estat ratllada i substituïda, en el mateix marge superior esquerre, per una de moderna a llapis que sí comença al foli 1 de guarda antiga. Dimensions 300 x 225 mm; 2 col., caixes: [23 + 245 + 32] x [17 + 85.14.84 + 25] mm (foli 3); 31 línies per pàgina; primera línia en blanc; reglura a ploma; forats rodons als angles de les dues columnes. La guarda antiga és només un bocí retallat i relligat aquí com a full de guardes. No sembla que hi hagi reclams, però potser es van tallar en relligar el volum.

Enquadernació: Moderna, pell sobre fusta. A la teixa: «PARTIDA ; SEGONA ; MS 1041».

Ornamentació: Caplletres en una altra tinta.

Conservació: Volum en bon estat, paper una mica trencat i afectat d'humitats.

Data: catàleg s. XIV

Antics posseïdors: Antonio Tellez, llibreter

Folis obra: 2-166v.

Autor: Alfonso X el Sabio

Títol: Partida Segunda

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Text: [Acèfal] 2r.(a) V^{ic}arios de Dios son los reyes;
2r.(a)-(b) porque sse [...] con ; todos los miembros del
cuerpo; 2r.(b)-2v.(a) porque ffiesse ; ley r que lugar tiene;
2v.(b)-3r.(a) como deue hussar del ; S^aabuda cosa es que

Explicit: 165r.(a), 1 que ouieren quando; 165v.(b)-166r.(a) que le
otorgan la ; sçençia e ni^a a otros; 166r.(a)-(b) algunas
cosas ; de ssu pro comunalmiente; 166v.(a), 1 [t]enia [...] [il·legible];
166v.(a) d'este libro que fabla de los reyes
[...]pres Maldonado

Notes: El darrer foli es llegeix molt malament. En el primer foli de pergami hi ha una nota de 1595 en tinta negra: «Compre este libro de Antonio ; Tellez librero (...) 1595», a més de restes d'un escrit anterior en vermell i negre.

BIBLIOGRAFIA**1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT****1.1 Catàlegs de la Biblioteca**

Guía de la Biblioteca Central, p. 95

1.2 Repertoris bibliogràfics

BOOSTS, 17

2 EDICIONS**2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)**

Alfonso X El Sabio, *Las Siete Partidas* (4 vol.), Madrid, 1843-1844

Alfonso X El Sabio, *Partida Segunda* (2 vol.), (Ed. Antonio Navarro de Zuñillaga), Madrid, 1961

3 ESTUDIS**3.2 Sobre l'obra**

Craddock, Jerry R. *The legislative Works of Alfonso X, el Sabio: A critical Bibliography*, London, 1988

London, G. H., «Bibliografía de estudios sobre la vida y obra de Alfonso el Sabio», *Boletín de Filología Española*, núm. 6, 1960, p. 18-31

Sánchez Pérez, J. A., «Una bibliografía alfonsina (Materiales para un estudio de Alfonso el Sabio)», *Anales de la Universidad de Madrid. Letras*, II, 1933, p. 188-214 i 289-311

240 Pedro López de Ayala, *Estoria del rey don Pedro*

No podria mancar Pero López de Ayala, el canceller, amb una de les seves obres històriques. La còpia de Barcelona, de la *Estoria del rey don Pedro*, incompleta, presenta algunes petites diferències respecte de la impressió de 1549.¹ El manuscrit es coneix de fa temps i, així, Simón Díaz el recull,² assenyalant-hi la presència de notes autògrafes de Zurita. Algunes notes aclaren paraules del text.

El volum, en foli, té una escriptura molt acurada, amb poques abreviatures, respectant estrictament els límits de les caixes; si de vegades és de mal llegir és perquè la tinta d'una cara del paper ha traspassat a l'altra, per la qual cosa algunes paraules presenten dificultats de lectura. Per fortuna, les taques d'humiditat han afectat generalment els marges inferiors dels folis i no el text.

El manuscrit s'acaba en el capítol ii del: «[A]nno terçero del rei don Enrrique, que fue anno del sennor de mill e trezientos e sesenta e ocho, e de la era du Çesar mill e quatroçientos e seys

¹ Pero López de Ayala, *Crónica del rey don Pedro*, Sevilla, Jacome Cromberger, 1549.

² J. Simón Díaz, *Bibliografía*, III, 1, núm. 1890.

annos. Anno dies e nueve del rey don Pedro».¹

El còdex ens interessa també en relació al Ms. 518, d'aquesta mateixa biblioteca, que conté una traducció de Valeri Màxim, atribuïda en una nota a Juan de Henestrosa, qui podria ésser l'oncle de Maria de Padilla, citat a la *Crònica*, Juan Fernández de Henestrosa,² cambrer major i fidel defensor del rei Pere, qui es dolgué molt de la seva mort.³

Ms. 1158

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Muntanya de tres cims dins d'un cercle, centrada en el foli, eix vertical, 45 x 35 mm, f. 12. 2.) Tres cercles amb una creu, paper diferent al del volum, eix horitzontal, foli de guardes.

Folis totals: I + 104 + I (les guardes són de paper diferent),

¹ Pero López de Ayala, *Crònica del rey D. Pedro*, Ed. i est. Constance L. Wilkins i Heanon M. Wilkins, Madison, 1985. El text del Ms. de Barcelona s'interrumpeix en la p. 185 (b), línia 40 de l'edició, que correspon al foli 168r. (b) de l'Academia de la Historia de Madrid, Ms. 9-4765; Ms. que té 179 folis escrits a doble columna, això suggereix que manca probablement un quadern (aproximadament sis folis) en el Ms. de Barcelona.

² També citat com Ferrández o Fernández Henestrosa o de Finestrosa.

³ «[E]l rei don Pedro (...) ouo grandd pesar ca amaua mucho a Iohan Ferrandez de Henestrosa, que era su camarero mayor e su chanceller mayor del sello de la poridad, e mucho su priuado, e era tio de donna Maria de Padilla, hermano de su madre.» Ed. citada, p. 108.

foliació antiga en xifres romanes, comença pel foli ii, ratllada i substituïda per una altra en xifres aràbigues; manquen els folis antics xii-xiii, xxii-xxiii, xxxii-xxxiii, xlii-xliii, lii, lxiii, lxxii-lxxiii, ciii, cxii, cxx-cxxv; s'ha arrencat la meitat del foli lv, i queda algú bocí dels folis lvii, lxxxviii i cii. Dimensions 395 x 270 mm; 2 col., caixes: [40 + 300 + 55] x [25 + 100.17.100 + 28] mm (foli 1); ± 41 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura mina de plom. Reclam en el marge inferior dret, sense decorar.

Enquadernació: pell sobre fusta, deteriorada, s'aprecien encara restes del repussat amb motius mudèjars i les vetes que tancaven el volum.

Ornamentació: Caplletres en una altra tinta. Títols i calderons en vermell, també algunes lletres.

Conservació: Bastant afectada per la humitat.

Data: catàleg s. XV

Antics posseïdors: Fernando Enriques [Enganxada a la tapa del davant hi ha una nota que diu: «Este libro es del Sr. don [Fer]nando Enriques ; [...] a sigo del conde don [...] ; Martin Alonso, juez en [...], d[on To]mas [G]ome[z ...]» (dissortadament a penes es llegeix.

Folis obra: 1-104v.

Autor: López de Ayaia, Pedro

Títol: Estoria del Rey don Pedro

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Títol: 1r.(a) A²qui comiença la estoria del rey don ; Pedro
fanta donde murio. Capitulo primero. Como el rey don
Alfonso fyno el el real de Gibraltar

Text: 1r.(a) E²l muy alto príncipe e muy noble ; cauallero;
1r.(a) (b) e Castellar e cerco la villa de Algesira;
1r.(b)-1v.(a) grandes señores de ; Françia e de Ynglaterra;
1v.(b)-2r.(a) que le ffaria ; grant berguença

Explicit: 103r.(a),1 con ellos et estudo; 103v.(b)-104r(a) e
Salamanca ; e Toro e Valladolid; 104r.(a)-(b) era legado ;
del papa e duia conquistada; 104v.(a),1 defenderla, tan
apodirados estauan; 104v.(a)-(b) e cerco a Toledo. ; E31 rey
don Enrrique; 104v.(b) [fi] e caualleros que tenian [incom-
plet]

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 97

1.2 Repertoris bibliogràfics

Simón Díaz, *Anual de bibliografía*, III, 1890

BOOSTS, 18

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

López de Ayala, Pedro, *Las Crónicas*, (Ed. est. y notas Dra. Cherrie, L. Soper), Zaragoza, s.a. [1975]

López de Ayala, Pero, *Crónica del rey D. Pedro*, (Ed. Constance L. Wilkins y Heancn M. Wilkins), Madison, 1985

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Branciforti, Francesco, «Regesto delle opere di Pero López de Ayala», *Saggi e ricerche in memoria di Ettore Li Gotti*, I, 1962, p. 289-317

Garcia, Michel, *El canciller Ayala: obra y personalidad*, Madrid, 1982

Gimeno Casalduero, Joaquín, «La personalidad del canciller Pero López de Ayala», *Estructura y diseño en la literatura castellana medieval*, 1975, p. 143-163

Guichot, Joaquín, *Don Pedro I de Castilla*, Sevilla, 1876

Orduna, G. «Nuevo registro de códices de las *Crónicas del Canciller Ayala*», *Cuadernos de Historia de España*, 1980, 63-64, p. 239.

Russell, P. «The *Memorias of Fernán Alvarez de Albornoz*, Archbishop of Seville 1371-1380», (Ed. F. Pierce), *Hispanic Studies in Honour of I. González Llubera*, 1959, p. 319-330

Russell, P., *English intervention in Spain and Portugal in the Time of Edward III and Richard II*, Oxford, 1955

Tate, B., *Ensayos sobre la historiografía peninsular del s. XV*, Madrid, 1970

Varvaro, Alberto, «Pero López de Ayala: Le Crónicas», *Manuale di filologia spagnola medievale, II: Letteratura*, 1969, p. 181-185

141 Regla de San Benet

Aquest és un altre dels Ms. que segons el catàleg de la biblioteca, es daten entre dos segles, el XV i XVI. Sembla, però, que el text de la *Regla* pot considerar-se, amb tota la prudència del món, com del s. XV; la lletra és humanística, aparentment de la segona meitat del s. XV, encara que la <d> és uncial, en lloc de recta; té algun dels trets propis de la lletra de privilegis, amb particularitats -com la forma de la <ç> i de la <z>- que declaren la factura aragonesa.

Els primers 44 folis contenen la *Regla* de san Benet, en una traducció castellana. Disposem d'una edició del text castellà de la *Regla* publicada en la Biblioteca de Autores Cristianos, i un interessant estudi entorn les edicions publicat per Dom Anselm M. Albareda¹ que s'ocupa de les edicions del text publicades entre 1489 i 1929. La primera edició del text en castellà, segons aquest erudit, es publicà a València el 1543, traduïda per un monjo del Cister del monestir de Benifaça que responia a les inicials F.H.S.A.B.² El Ms. 110 de la Biblioteca de Catalunya conté una versió catalana de la *Regla* copiada el 1787. A partir

¹ Dom Anselm M. Albareda, *Bibliografía de la Regla benedictina*, Abadía de Montserrat, 1933.

² Ibid., p. 127.

del foli 45r. tots els textos són ordenacions particulars en relació amb l'orde dels cavallers de Calatrava, notant-se un canvi de mà en l'escriptura:

45r. Como començo la horden de ; cavalleria de Calatrava

47r. El preuillégio de como dio ; dio el rey don Sancho Calatrava a la horden

48v. Como han de dar el abito de la ; orden de Calatrava a los cavalleros freyles de Calatrava e ; quien gelo deve dar

50v. Como han de fazer profesion los de la horden de Calatrava

51r. De la forma que los cavalleros han de tener en su bibir

Al final d'aquesta disposició queden en blanc els folis 52v-53r. i, del foli 54r. enllà trobem també textos relatius a l'orde, però de lletra posterior:

54r. Siguen las difiniciones de Don Guillermo abbad de Morimundo fechas en tiempo del illustre ; e magnifico señor don Rodrigo Tellez Giron maestre de la noble e inclita caualleria de Calatraua E en ellas enxeridas breuemente todas las difiniciones de los abbades maestros e comisarios que difinie;ron despues que la horden començo

110r. Como los de Calatrava pueden absolver ; cada vno en su dioçesi o provincia a las ; personas de las sentencias de excomuñion y de irregularitat

112r. De la forma que se ha de tener quando ; alguno de los de Calatrava muere

113r. Confirmacion de las presentes y de ; todas las pedidas [?] difiniciones

113r. Lo que en efecto contiene la bulla que el sumo ; pontifice Julio ii concedió a los de la cavalleria ; de Calatraua de la orden de Cistel cerca del lienço ; y ayunos y del silencio y de los diuersos generos ; de carne y de los paños y sedas y de las comutacions que cerca d'ello haze

Derek W. Lomax s'ha ocupat àmpliament de les ordes militars i

dedica un llibre a estudiar-les en relació a la península Ibèrica.¹ Tot tractant dels cavallers de Calatrava² comenta com, a la regla primitiva aprovada pel capítol general del Cister el 1163, s'afegiren paulatinament estatuts suplementaris o *difiniciones*, que s'anaren publicant, uns contemporàniament a la seva promulgació (cas de les posteriors a 1462) i d'altres (les medievals) en els nostres dies. Lomax³ i O'Callaghan⁴ han estat els editors d'aquestes *difiniciones* medievals, no quedant avui dia cap d'inèdita d'entre les conegudes. La prudència fa que Lomax no negui la possibilitat que n'apareixin més, entre fons portuguesos com el d'Avis «porque estas órdenes militares se dedicaron a fines del s. XV a buscar en los archivos calatraveños los datos relativos a sus propios privilegios».⁵ El Ms. 1311 de la Biblioteca de Catalunya respon a la motivació enunciada per Lomax.

Ms. 1311

¹ Derek W. Lomax, *Las órdenes militares en la península ibérica durante la Edad Media*, Salamanca, 1976.

² *Ibid.*, p. 56-61.

³ D. W. Lomax, «Algunos estatutos primitivos de la orden de Calatrava», *Hispania*, 21, 1961, p. 483-494.

⁴ J. F. O'Callaghan, «Difiniciones of the Order of Calatrava enacted by Abbot William II of Morimond, April, 2, 1468», *Traditio*, 14, 1958, p. 231-268; «The Affiliation of the Order of Calatrava with the Order of Citeaux», *Analecta Sacri Ordinis Cisterciensis*, 15, 1959, p. 161-191 i 16, 1960, p. 3-39 i 255-292; «Don Pedro Girón, Master of the Order of Calatrava 1445-1466», *Hispania*, 21, 1961, p. 342-390 i «The Earliest *Difiniciones* of the Order of Calatrava 1304-1363», *Traditio*, 17, 1962, p. 225-284.

⁵ D. W. Lomax, *Las órdenes militares*, p. 56-57.

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) MÀ amb una flor, tallada pel plec, eix horitzontal, 20 x 45 mm.

Folis totals: 113 + guardes en blanc, el text del s. XV acaba al foli 52 i va sense numerar, a partir d'aquí hi ha una numeració antiga a tinta <fo. 1>, ratllada i substituïda per la moderna que comença al foli 1 del volum; els folis 52v-53v. són en blanc.
Dimensions 210 x 145 mm; 1 col., caixes: [31 + 138 + 41] x [25 + 95 + 25] mm (foli 2); ± 23 línies per pàgina; primera línia escrita; reglura a punta seca.

Enquadernació: Bastant deteriorada, s'ha mig després la tapa del davant; relligadura mudèjar, cos central amb dos quadrats, restes de les dues tanques metàl·liques que el tancaven. A la teixa: 3 etiquetes antigues: <Calatrava ; Regla ; de S.B.>, <Co ; 22> i <197>

Ornamentació: Caplletres en colors. Títols en vernell.

Conservació: bona.

Data: catàleg s. XV-XVI

Folis obra: 1-114v.

Autor: Diversos autors

Títol: [Regla de san Benito]

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Text: 1r. Prologo del glorioso al místico; 1r-1v. a la vegada despertandonos ! la escriptura diziendo; 1v-2r. en su royne en ! el qual reyno; 2v-3r. cosa aspera ni nin;guna cosa grave

Explicit: 113r., i todas pedidas diffiniciones; 113r. [fi] que cerca d'ello haze en lo siguiente; 113v-114r. el sumo pontifice los florines del tiempo pasado; 114r. [fi] sino tan solamente; 114v., i quanto estubieren en el conuento; 114v. [fi]electio omnia retributio

Notes: En la darrera guarda (foli 115) s'ha copiat un text en llatí a dues columnes. Text d'una altra mà.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 102

* * *

641.1 Regla

Folis obra: 1r-44v.

Autor: Benet de Nursia, [Sant]

Traductor: Anònim

Títol: Regla

Llengua: Castellà

Prosa

Incipit

Pròleg: 1r. Prólogo del glorioso al místico padre nuestro san Benito abbat (...) 3r. por que merezcamos ser compañeros en el su reyno

Text: 3r. Capítulo .i. de las quatro maneras e ; de los monges ; Quatro maneras de monges

Explicit: 44v. diximos de la dotrina de virtudes. Dios defendiendote ; Deo gracias

Notes: La *Regla* és de lletra que sembla del s. XV, però els textos sobre l'Orde de Calatrava que segueixen són d'una mà posterior.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 102

1.3 Altres manuscrits que contenen l'obra

Castañeda y Alcover, V., *Indice sumario de los manuscritos castellanos de genealogia, heráldica y órdenes militares que se custodian en la Biblioteca de El Escorial*, Madrid, 1917

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrite)

Benito de Nursia [san] *Su vida y su regla*. Dirección e introducciones del P. dom García M. Colombas, versiones del P. dom León M. Sanssegundo; comentarios y notas del P. dom Odilón M. Cunill. Madrid, 1954, p. 284-693

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Albareda, Anselm M. [dom], *Bibliografía de la Regla benedictina*, Monestir de Montserrat, 1933

Benito de Nursia [san] *Su vida y su regla*. Dirección e introducciones del P. dom García M. Colombas, versiones del P. dom León M. Sanssegundo; comentarios y notas del P. dom Odilón M. Cunill. Madrid, 1954, p. 255-263

Lomax, D. W., *Las órdenes militares en la península ibérica durante la Edad Media*, Salamanca, 1978

Lomax, D. W., «Algunos estatutos primitivos de la orden de Calatrava», *Hispania*, 21, 1961, p. 483-494

Ortega Cotes, I. J., Álvarez De Baquedano, J. F., Ortega, *Bullarium ordinis militiae de Calatrava*, Madrid, 1761

O'Callaghan, J. F., «Definiciones of the Order of Calatrava enacted by Abbot William II of Morimond», *Traditio*, 14, 1958, p. 231-268

O'Callaghan, J. F., «Don Pedro Girón, Master of the Order of Calatrava 1445-1466», *Hispania*, 21, 1961, p. 342-390

O'Callaghan, J. F., «The Affiliation of the Order of Calatrava with the Order of Citeaux», *Analecta Sacri Ordinis Cisterciensis*,

15-16, -292, 1959; 1960, p. 161-93; 3-59, 255.

O'Callaghan, J. F., «The Earliest *Definiciones* of the Order of Calatrava 1304-1363», *Traditio*, 17, 1962, p. 225-284.

942 Vita di santa Margherita

El text d'aquest poema hagiogràfic és bastant difícil de llegir, sobretot en la part inferior dels fulls, on la tinta gairebé s'ha esborrat per efecte de la humitat.

Aquesta *Vita di santa Margherita* formava part d'un recull més gran de textos, potser de la mateixa temàtica, ja que la numeració antiga del marge dret va del 91 -ratllat i substituït per '90'- al 95; per sort es conserva complet el text del poema, amb algunes llacunes, bé per ésser còpia d'un exemplar mutilat, bé perquè el copista l'ha reproduït fiant-se de la seva memòria o bé d'algú que li dictava els versos.

Tota Europa conegué i venerà a Margarita d'Antioquia, essent considerada per les dones com una Lucinda cristiana, propiciadora dels bons parts. En ésser molt arrelat el seu culte en la religiositat popular, la seva tradició varia notablement al llarg de l'edat mitjana, essent fixada la llegenda al segle XIII pel text de J. de la Voragine.

Deven a Ana Echevarría un recent estudi sobre la llegenda de Margarita d'Antioquia a l'edat mitjana; en una ponència analitza àmpliament l'evolució d'aquesta tradició i la seva influència en

els costums de la dona medieval, des dels seus orígens germànics, passant per la seva vinculació amb les antigues creences paganes.¹

Margerita d'Antioquia, una de les santes benefactores de la vida quotidiana, associada a pràctiques i pregàries de religiositat popular, veié molt difosa la seva llegenda, sovint transmesa oralment, amb versions conegudes en diverses llengües romàniques, entre elles el francès, el català i l'italià.²

Wiese va editar el text a partir dels Ms. que a finals s. XIX es coneixien de la llegenda de Margarita d'Antioquia.³ Després d'un breu acarament entre el text de Barcelona i el d'altres manuscrits (uns consultats directament a través de microfilms i d'altres a través de l'edició) sembla que no es pot posar en relació directa amb cap d'ells, en presentar omissions i variants pròpies. Divergències normals en textos d'aquestes característiques, sotmesos a la transmissió oral, vinculats a la pietat popular. Algunes de les errades del Ms. fa pensar que el copista tenia davant un text

¹ Ana Echevarría Arsuaga, «La leyenda de Margarita de Antioquia: una santa para las mujeres del medievo» en *Actas de las VII Jornadas de Historia. La religiosidad de las mujeres en la Edad Media hispana* (Madrid, 9 i 10 de març de 1989), en premsa.

² Sobre les diverses versions en llengua romanç vegeu les referències que dona I. Frank en la seva edició del fragment de la llegenda en català, Ms. de l'Arxiu de la Catedral de Barcelona, «La vie catalane de sante Marguerite du manuscrit de Barcelone», *Estudis Romànics*, II, 1949-1950, p. 93-106.

³ Wiese, *Eine altlombardische Margarethenlegende*, Halle, 1890.

escrit.¹

Ms. 1601

Descripció:

Paper amb filigranes: 1.) Ocell amb les ales obertes dins d'un cercle, tallat pel plec del paper, eix horitzontal, 52 x 57 mm, f. 4-5, no s'assembla a cap de les recollides per Briquet.

Folis totals: 1-5v., numeració antiga a ploma, del 90 (ratllat i substituït pel 91) al 95, en el marge superior dret; no hi ha cap numeració moderna. Dimensions 237 x 190 mm; 2 col., caixes: [25 + 215 + 0] x [22 + 69.9.67 + 23] mm no hi ha marge inferior (està tallat); primera línia en blanc; reglura a mina de plom.

Enquadernació: folis solts.

Ornamentació: Caplletres de mida doble que les lletres, en vermell.

Conservació:

Del text: dolenta, però en general llegible.

Del volum: humitats, paper trencat, tinta corrosiva.

¹ Sobre aquest Ms. i les seves relacions amb les altres versions, preparo actualment un estudi que ha estat admès al XIX Congreso de Filología Románica que tindrà lloc a Santiago de Compostela el proper mes de setembre.

Data: catàleg s. XV

Folis obra: 1-5v.

Autor: Anònim

Títol: La lagienda et pasion di Santa Margarita verzene et martire
de miser Jesu benedeta

Llengua: Italià

Versificació: isosil·làbic, 8-12 síl·labes, hi ha molts de 10.

Incipit

Títol: 1r.(a) Qui chomenza la lagienda et pasion di Santa
Margarita

Text: 1r.(a) S^zignori per Dio, hognuno intenda; 1r.(a)-(b)
hebe nome Margarita ; chusi si troua; 1r.(b)-1v.(a) facia il
someiente. ; Gardendo lui la donzela; 1v.(b)-2r.(a) non sia
lei irata. ; Li meser ch[.] erano li

Explicit: 4r.(a),1 in un chanton; 4v.(b)-5r.(a) chor mie inteleteo
; ch'io risponda a sto; 5v.(a),1 et si vide sta cholumba;
5v.(a)-(b) no i [...] traca ; Margarita distese el cholo;
5v.(b) [fi] poveri e richi ; priegi Dio per mi che scrisi. ;
Deo gracias. Amen

Notes: Els finals de les fulles han patit molt per la humitat i
són de molt mal llegir.

BIBLIOGRAFIA

1 BIBLIOGRAFIA SOBRE EL MANUSCRIT

1.1 Catàlegs de la Biblioteca

Guia de la Biblioteca Central, p. 112

2 EDICIONS

2.2 De l'obra (fetes sobre altres manuscrits)

Foligno, C., «An Italian Version of the Legend of St. Margaret From a Brera Manuscript», *The Modern Language Review*, VI, 1911, p. 23-67

Percopo, Erasmo, «Quattro poemetti sacri dei secoli XIV e XV publicati per prima volta e illustrati da», *Scelta di curiosità letterarie dis.*, CCXI, 1835, p. 147-180

Wiese, L., *Eine altlombardische Margarethenlegende*, herausgegeben von L. M., Halle, 1890

Zambrini, Francesco, «Leggenda di santa Margherita Vergine e Martire in ottava rima», *Propugnatore*, III, II, 1870, p. 413-433

3 ESTUDIS

3.2 Sobre l'obra

Contini, Gianfranco, «La canzone della Mort Charlemagne», *Mélanges de linguistique romane et de philologie médiévale off. à M. Delboulle*, II, 1964, p. 105-126

Crescini, *Ignoto manoscritto di uno dei poemi italiani sopra S. Margherita*, Padua, 1898

Echevarria Arsuaga, Ana, «La leyenda de Margarita de Antioquia: una santa para las mujeres del medievo», *La religiosidad de las mujeres en la edad media hispana (Madrid 9 y 10 de marzo)*, 1989,

Frank, I., «La vie catalane de sainte Marguerite du manuscrit de Barcelone», *Estudis Romànics*, II, 1949-1950, p. 93-106

Wiese, Berthold, «Die trivulzianische Handschrift der Margarethen-
-Legende», *Zeitschrift für Romanische Philologie*, XVI, 1892, p.
230-240

Wiese, B., «Zur Margarethenlegende ein Bruchstück aus dem Cod.
Harley, 5347», *Abhandlungen A. Tobler gewidmet*, 1895, p. 124